

Orienteeruja

nr. 7/60

November 2001

KOOSTÖÖ & Kas orienteerumise varjukülg? JÄLITAMINE!

- ▶ **Noorendik:**
Tubased o-mängud ehk sügis käes – aeg õppida orienteeruma!
- ▶ **Intervjuu Vello Viirsaluga**

Üleliidulised võistlused Haanjas 1964 - Eestile edukaimad

Orienteeruja 7 (60)
november 2001

Eesti Orienteerumisliidu
perioodiline väljaanne
Ilmub 1994. aastast

Väljaandja:

EESTI ORIENTEERUMISLIIT
Regati 1, 11911 Tallinn
A/a: 221002100295, Hansapank
Tel./Faks: 06 398 681
e-mail: eol@spin.ee

Peatoimetaja: Maret Vaher

Aia tn 2-3, 61001 RÕNGU
Tel. 052 32 977
07 459 254 (k), 07 459 487 (t)
e-mail: maretvaher@hotmail.ee

Esikaane kujundus: Kalev Külaase
e-mail: calew@hotmail.ee

Esikaane foto: Harry Veide

Tulemuste küljendamine: Maret Vaher
e-mail: maretvaher@hotmail.ee

Kolleegium: Sixten Sild, Ruth Vaher,
Kaidi Oone, Rasmus Ruuda

Orienteeruja üksikmüük:

**Mati Poom (Tallinnas, Põhja -Eestis ja
suurematel üleriigilistel võistlustel)**

Tiina Oras (Tartu neljapäevakutel)

Üksikuid eksemplare saab osta ka
EOLi kontorist Piritalt Regati tn 1
Üksiknumbri hind: 15 kr.

Järgmise numbriga kaastööde viimane tähtaeg:
20. november 2001

Reklaami- ja tulemuste avaldamise hinnad:

1. EESTI O-VÕISTLUSTE TULEMUSTE AVALDAMINE EOLi

liikmetele

1.1. kuni 100 võistlejat	50 kr*
1.2. kuni 200 võistlejat	100 kr *
1.3. kuni 300 võistlejat	200 kr*
1.4. kuni 500 võistlejat	300 kr*
1.5. üle 500 võistleja	400 kr*

* 2-päevase võistluse tulemused + 50%; 3-päevasel võistlusel + 75%; 4-päevasel võistlusel + 100%

2. EESTI O-VÕISTLUSKUTSETE AVALDAMINE EOLi liikmetele

2.1. suurus kuni A7	50 kr kord *
2.2. suurus kuni A6	100 kr kord *
2.3. suurus kuni A5	200 kr kord *
2.4. suurus kuni A4	500 kr kord *

* Korduskutse avaldamine - 30%

3. REKLAAMI AVALDAMINE * (sisemised leheküljed)

reklaami suurus kuni Eesti Välismaa

3.1. A7	100 kr kord	200 kr kord
3.2. A6	200 kr kord	400 kr kord
3.3. A5	400 kr kord	800 kr kord
3.4. A4	800 kr kord	1600 kr kord

Tagumine lehekülg:

3.5. A5	500 kr kord	1000 kr kord
3.6. A4	1000 kr kord	2000 kr kord

* Kordusreklaami avaldamine - 30%, mitmekordse reklaami avaldamise hinnad kokkuleppel EOLiga.

Kõik muud soodustused kokkuleppel EOLiga.

e-mail: eol@spin.ee , tel 6398681

Kõik tulemused, kutsed ja reklaamid tuleb esitada

toimetajale digitaalsel kujul aadressil: maretvaher@hotmail.ee

PRESIDENT

2001 läheb ajalukku

Aasta 2001 jääb kindlasti akirkana meie orienteerumisajalukku. Selle hooaja kolm kõige olulisemat sündmust - elektroonilise märkesüsteemi kasutuselevõtt, meie ajalehe uuestisünd kvaliteetajakirjana *Orienteeruja* ja MM-võistlused Tamperes.

Elektroonilise märkesüsteemi *Sportident* ehk SI tulemine meie orienteerumisel on muutnud palju. Meie võistlused on muutunud kvaliteetsemaks, võistluskorraldus läbimõeldumaks, võistlejad rahulolevamateks. Orienteerujad tulid uuendustega nii hästi kaasa, et peame aastal 2002 jätkama "SI katku" levikut kõikidel orienteerumisevõistlustel. Püstitame juba täna eesmärgi, et aastal 2003 toimuvad eranditult kõik orienteerumisevõistlused, sealhulgas ka Eestimaa rahvaspordi parimad üritused - orienteerumispäevakud, elektroonilise märkimisega. See on täiesti reaalne eesmärk. Tuleb vaid ise olla aktiivne ja pingutada rohkem.

Võistluste korraldustaseme tõus on oluline kui soovime saada alale uusi tegijaid. On teada, et lähiaastatel väheneb noorte arv meie ühiskonnas. Seetõttu tugeneb spordialade vaheline võitlus kontingendi pärast. SI on meie võimalus olla atraktiivne noorte hulgas. Pakkuda neile samaaegselt Eestimaa kaunist loodust ja kõrgtehnoloogiat.

Ajakiri *Orienteeruja* on akahetlemata parim ühte spordiala kajastav perioodiline väljaanne Eestis. Seda nii sisult, trükitehniliselt ja tellijate arvult. Teistel aladel on väga raske midagi sellist järgi teha. Neil ei ole lihtsalt piisaval arvu tellijaid.

Orienteerujate tänane tugevus on selles, et meid on suhteliselt palju. Ja tulevikus peab meid saama veelgi rohkem. *Orienteeruja* laiem levik on selleks üks võimalus. 2002.a tellimishind 160 krooni, on soodne. EOLi

eesmärk ei ole ajakirjaga kasumit teenida, vaid vahendada informatsiooni ja levitada selle abil orienteerumist kõigi spordihuviliste hulgas.

MM-võistluste sportlikest tulemustest olulisemaks hindan ma seda, kuidas Tampere toimunu mõjutab kogu maailma orienteerumist. IOFi selge otsus - reformida tipporienteerumine, tuleb ellu viia. Tampere-MM näitas positiivse kõrval ka paljut, mis segab tipporienteerumist olemast täisväärtuslik TV-ala. Meie parimatel orienteerujatel seisavad ees huvitavad aastad. IOFi poolt kavandatu tõstab kindlasti taset ja konkurentsi, aga loob ka väikeriikidele uusi võimalusi. Mul on hea meel, et meie orienteerumiselegend Sixten Sild on tagasi ja üritab uuesti. Meele teeb nukraks see, et noored ei saa endiselt Sixtenist jagu.

Novembri lõpus toimub Kurgjärvel EOLi üldkogu. Teeme kokkuvõtteid, autasustame parimaid, seame plaane tulevikuks. Kaks aastat tagasi valitud EOLi juhatus paneb oma volitused maha ja toimuvad uue juhatuse ning juhatuse esimehe - presidendi valimised.

Kohtumiseni Kurgjärvel!

LEHO HALDNA
EOLi president

Kas koostöö tegemine orienteerumisrajal on ainult eetikaküsimus?

EOLi üldkogul 17. märtsil 2001 kinnitatud võistlusreeglite 24. peatüki "Ausmäng" punkt 24.3 keelab koostöö tegemise raja läbimisel ja punkt 24.13 lubab seda sätet rikkunud võistleja tulemuse tühistada.

Ühel võistlusel saavad samal rajal võistlevatest sportlastest kokku päris paljud. Kas see, kui võistleja leiab teise võistleja abiga ainult ühe kontrollpunkti, on keelatud koostöö, mis annab aluse tulemuse tühistamiseks?

Kas võistleja tulemuse tühistamiseks piisab, kui ta läbib teise võistlejaga koos rohkem kui poole rajast? Kui jah, siis kumma tulemus tühistada? Kas selle, kes märkis suurema osa koos läbitud punktidest hiljem? Või mõlema tulemused? Kes võtab endale julguse otsustada, kas võistlejad tegid koostööd, ja kes ütleb, kuhu asetada piir, millest alates võib hakata koos-

töö eest tulemusi tühistama?

Tänavused Eesti meistrivõistlused öisel rajal, tavarajal ja pikal rajal tõid taas teravalt esile jälitamise ja koostöö probleemi, mis on täpselt sama vana kui orienteerumine ise.

Setumaal peetud tavaraja meistrivõistluste aegade analüüs näitas, et koostööd tehti nii naiste kui meeste põhiklassis üllatavalt palju. Kui hakata tulemusi tühistama, ei jääks protokollist kuigi palju alles. Võistluse järel listis or.vestlus puhkenud emotsionaalne arutelu ei piirdunud seekord õnneks siiski ainult süüdistuste ja õigustuste rahega, nagu pahatihti juhtub, vaid jõudis konstruktiivsust ilmutades välja konkreetse ettepanekuni, mille rakendamine võiks tulevikus koostöö tegemise võimalusi oluliselt vähendada.

Lahenduseks pakuti teha Tampere MMi eeskujul tavaraja distantsi keskele kaks ühise algus- ja lõpp-punktiga hajutusringi, mida üksteise järel starti-

nud võistlejad peavad läbima erinevas järjekorras. See sunniks rajal kokku saanud võistlejad iseseisvalt tööle ja annaks tugevamale võimaluse eest ära minna. Tuleb loota, et sügisel üldkogul valitav EOLi uus juhatus selle ettepaneku heaks kiidab ja 2002. a. Eesti MV juhendisse sisse hääletab. On ilmne, et hajutuse kasutamine tavarajal teeb korraldaja töö oluliselt keerukamaks, kuid usutavasti on tulemus vaeva väärt.

Õnneks ei ole koostöö rajal ainult Eesti orienteerumise häda. IOF on olnud juba aastaid sama probleemiga silmitsi – rohkem kui poolel möödunud kümnendi MM-võistlustel on mõned medalid võidetud mitmekesi koos joostes. Teravalt on jälitamise teema tõusnud sel sügisel päevakorda ka põhjanaabrite soomlaste juures.

Samaaegselt meie tavaraja meistrivõistlustega Korelas, selgitati septembri esimesel nädalavahetusel Soome tavaraja meistreid Nilsias. Soomlastel

läks veel hullemini kui meil, sest neil võttis üle poole raja koos jooksnud tandem meeste põhiklassis nii kulla kui hõbeda. Nii nagu meid, sundis see juhtum ka soomlasi endalt küsima, et mida arvavad sellisest spordialast teised, orienteerumisest kaugemal seisvad inimesed? Kõnesolev võistlus ja sellele järgnenud vastukajad kirjutavas pressis ajendasid probleemi käsitlema pikemas artiklis võrguväljaande Orienteering Online toimetajat Ivan Nagy't. Kuna teema on meil endiselt aktuaalne, siis toome nimetatud artikli tõlgituna ära ka Orienteeruja lugejatele. Usume, et leiate selles palju tuttavat.

Artikli originaali saab lugeda Orienteering Online'ist, aadressilt http://www.orienteeingonline.com/data/id_0208.html

Orienteeruja toimetus

(Orienteerumise varjuküljest lk 8, 9, 22.)

Sõjaväelaste MMilt teatejooksu hõbe ja võistkondlik pronks!

Silmapiirini ulatuvad korgitamme-salud, sirged rivid viljade all lookas oliivipuid, koristamist ootavad päevalillepõllud ja sügisvihmahoogudes haljendama lõõnud karjamaad - selline on sügisene Portugal, kus peeti 8. - 14. oktoobri 34. Sõjaväelaste MM orienteerumises.

Maret Vaher

(Võistlus lk 23.)

Üleliidulised võistlused Haanjas 1964 — Eestile edukaimad

1964.aastal üleliidulisi tiitlivõistlusi ei peetud, siis oli hooaja kaalukaimaks võistluseks Haanjas üheaegselt peetud NLiidu 8 linna ja Balti matš, kus startisid kõik tolleaegsed NLiidu tipporienteerujad — eelmise aasta üleliiduliste kuuest võitjast oli kohal viis.

Vello Viirsalu

(Põlispuud lk 13, 21-22.)

November

Käes on mõnus hooaja-järgne periood. Aeg, mil möödunud suvele tagasiivaade tehakse ning hinnatakse - mis hästi, mis halvasti tehtud. Viimasedki võistlused on seljataga.

See on aeg, mil tuleb koguda (närv)energiat uue harjutamisperioodi alustamiseks.

Sixten Sild

(Noorendiku puukool lk 6.)

Orienteeruja väljaandmist toetavad AS Tõravere Trükikoda ja Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

Juhatus otsused

29.09.2001.a.

205. Kinnitada EOLi 2002.a. litsentsisüsteem <http://www.orienteerumine.ee/eol/dok/2002litsents.htm>

Juhatus arutas kiirendatud korras läbi ja kinnitas uue litsentsisüsteemi. See annab võimaluse tellida litsentsi koos ajakirjaga soodsalt enne 01.12.2001. Litsentsimaksude täht-

ajad ei kattu jõuluaegsete väljaminekutega.

206. Esitada EOLi üldkogule otsuse projekt: 2002.a. korraldada n.ö. mitteametlik EMV või Eesti KV rattaorienteerumises (korraldaja OK Maru)

Korraldada alates 2003.a Eesti MV rattaorienteerumises.

Maastik suletud kuni 2. september 2002!

RISTSÕNA nr 7/7

Lahendussõnadeks on seekord läbi 6 ristsõna jooksud lause autori nimi. Selle kuulsa mehe nimi ja lause tuleb saata **novembrikuu** jooksul toime- tusse, kus õigestivastanute vahel loositakse kolm Orienteeruja aastatellimust 2002. aastaks.

Juhul, kui võitja on ajakirja juba tellinud, tagastatakse talle tellimisraha. Võitjate nimed avaldatakse aasta viimases, detsembrikuu numbris. Selle numbri ristsõna on koostanud Tarvo Avaste.

Orienteeruja toimetus

B	S	MAAILMA- MEISTER 1987 ANTIMON	O	L	S	S	O	N	TUUTUD VÄLJA EESTI NAIS- KUNDE
V	A	L	RÜK AAFRIKAS VEANE ORIENT.-JA	E	P	O	HÄPNIK DOPINGSUUNE TEHME TEESE MÄ-VÕITJA 8/92		
A	L	50. ALUMINIUM LÄHMÄSTIK+ VANADIUM	N	V	POST SCRIPUM ENDIKTAATOR ... OHTULEHT	D	T	I	T
L	M	1050.	O	T	S	MÄRGALA E. O-JA E.O.-LÄÄ			
S	I	M	W	O	L	OMAN (EOP.K) ... LOOGIA			
T	E	I	L	ROHTTAIM VALE (ING.K)					
A	L	E	K	S	E	J	E	V	VEANE O-JA OMAPANI EELISÕNA PILMA
D	A	L	O	T	IDA NARRID TERAVILI KASVUKAAL				
M	V	O	O	R	E	E			
S	P	A	I	O	N	EESTI TELESEMAAL EHIK LÄHMÄSTIK			
		MAAILMA- MEISTER 1990 IN+NIIMI MEETER	KUNSTNIK ... MÄGI- KÄSI TÄHTUHAL AASIA	FA-RING- RATA BELGIAS JUPITERI KAASLANE	LOOM (ROOTSI.K.) MEEDIA- KOMPANI				

RATTAORIENTEERUMINE

MTB-O esimesed maailmameistrivõistlused

Haloo, tegijad naised?

2002 aasta on esimese rattaorienteerumise MM aasta, mis toimub 2.-7.07 Prantsusmaal Pariisi lähedal Fontainebleau nimelise linnakese ümbruses.

Kavas on kaks individuaalvõistlust, hommikuse proloogiga pikk rada ning lühirada, ning teatevõistlus segavõistkondadele kaks meest ja üks naine.

Eesti Orienteerumislit võib välja panna koondise suurusega kuni 6 meest ja 6 naist, kusjuures pikal rajal saab startida 6+6, lühirajal 4+4 ning teates 1 võistkond.

Eestlastest on seni kindlalt huvi kinnitanud MK sarjas kogemusi kogunud Margus Hallik ja Arbo Rae, järgmisest aastast lubas rattaorienteerumise tõsiselt käsile võtta ka lihtsalt kogunud mees Rene Ottesson. Koondise eelülesandmise peab tegema juba 15-ndaks märtsiks ja lõplik registreerimine toimub maikuu, mistõttu rattaorienteerumise MM-i

startida soovivatel meestel ja naistel (haloo tegijad naised?) paluks endast võimalikult vara märku anda, et saaks teie sooviga arvestada.

Kevadel toimub nii Eestis kui ka põhja- ja lõunanaabrite juures mitmeid jõuproove kus on võimalik oma taset ja ettevalmistuse edukust demonstreerida.

Samal ajal (3.-5.07) toimuvad ka IOF egiidi all peetavad võistlused kuni 1967. aastal sündinud veteranidele ja 1982 või hiljem sündinud junioridele, 2-päevane individuaalvõistlus kulmineerub viitstardiga kolmandal päeval. Võimalus startida ja maailmatasemel MTB-O kaarte proovida on ka lihtsalt avatud rajal.

Lisainfot ja kaardinäidise leiab ka internetist

<http://www.fcco.asso.fr/mtbo2002.htm>

Arbo Rae

Palju õnne sünnipäevaks!

- 01. november 1978 Andreas Kraas
- 03. november 1944 Tõnu Savi
- 03. november 1947 Tõnu Nurm
- 04. november 1971 Ruth Vaher
- 09. november 1941 Vello Loorits – 60
- 10. november 1944 Mart Vendelin
- 11. november 1939 Tõnu Raid
- 11. november 1944 Tiit Koppel
- 11. november 1962 Eda Tärk
- 12. november 1946 Ülo Saar – 55
- 18. november 1934 Udo Margna
- 18. november 1949 Mare Ojaste
- 19. november 1948 Toivo Saue
- 20. november 1952 Marika Pilt
- 23. november 1950 Johannes Tasa
- 24. november 1940 Anne Ümarik
- 24. november 1974 Rain Eensaar
- 24. november 1977 Olle Kärner
- 26. november 1978 Monika Järveoja
- 01. detsember 1933 Arne Kivistik
- 04. detsember 1976 Marlen Vaiksalu
- 05. detsember 1973 Erik Aibast
- 06. detsember 1950 Ülo Needo
- 10. detsember 1943 Ene Altmäe
- 10. detsember 1947 Jaan Miljan
- 11. detsember 1970 Raul Kudre
- 11. detsember 1973 Kirti Rebane

Margus Hallik MTB-O MK etappidel Ungaris 7. ja 9 !

Arbo Rae

Septembris toimunud MTB-O MK etappidele sõitsid Eesti lippu kõrgel hoidma seekord jälle vaid Margus Hallik ja Arbo Rae. Kuidas reis läks ja mis muidu uudist on saab lugeda allpool.

Kohalesaamine

Lüües lahti Euroopa kaardi selgus, et Austria on küllaltki kaugel ja raskesti ligipääsetavas kohas. Lühimaks võimalikuks teekonnaks andsid atlased 2000 km. Mis seal siis ikka, ostsime pagasniku pakisuppi täis, panime rattad tagaistmele, pakkisime kaasa nii talvejoped kui ujumispuksid ja gaasi! Seiklustele vastu.

Teravaid elamusi saime kogeda juba enne kohalejõudmist – nimelt elasime 80 km enne Innsbrucki üle väikese avarii, mille tulemusena auto muutus sõidukõlbmatuks. Lahkete korraldajate abiga saime siiski oma kraamiga võistluspaika, auto jäi kohaliku remonditöökotta kogema saksu täpsust austria moodi.

Lumiste mägede vahel

Võistlused toimusid Innsbruckist ca 40 km kaugusel Miemingi platoon, mis on aktiivne turismipiirkond.

Võistlusmaastik koosnes asfaltteedega asulatest, nende vahelistest karjamaadest ja metsatukkadest. Suurem mets algas mägede jalamilt, ning reeglina oli kaardi piiriks kõrgusjoon.

Kaardi mõõtkava oli 1:20.000 ning horisontaalide vahe 10m. Kahjuks ei näidanud võistluste ajal päike ennast kuigi sageli ja hommikuti oli näha, et üleval mägedes oli lund juurde sadanud, kuid saime hakkama.

Püsi teedel ja radadel!

Inimene ja eriti orienteeruja on juba loomu poolest selline, et otsib alati lühimat ja kiireimat teed eesmärgini.

Margus Hallik Tampere MK-I

Foto Harry Veide

Seetõttu jäi lühiraja starti asudes väga paljudel kiivri alt välja keeld liikuda mujal, kui teedel ja radadel. Korraldajad olid aga eriti verejanulised ning olid ühe etapi planeerinud sedasi, et lõikamata jätmise tunduks patuna – kas vähemalt minuti võtnud ümbersõit mööda asfaldi kohani, mida punktist näha või punktist väljasõit ca 10 sekundiga üle rohmaa alla samale teele. Loomulikult oli võistlejate valikuid fikseerima pandud kohtunikud, kes vaikselt rohmaa lõpus oleva pöõsa taga luurasid ja patustajate numbrid kirja panid. Tulemuseks oli see, et 66-st startinud mehest 15 tulemus tühistati, sh ka parimad aja sõitnud Petri Forsmani ja Jaroslav Rygli omad ning ka Margus pidi seekord leppima tulemusest ilmajäämisega. Peale diskvalifitseerimisi osutus võitjaks Jussi Mäkila FIN

ajaga 53.52, jättes teiseks meeskonnakaaslase ja rohkem talveorienteerujana tuntud Arto Lilja +12 sekundiga. Kolmandale kohale platseerus tugev Šveitsi suvemees Alain Berger +40 sekundiga, kellel tõsised plaanid ka järgmisel aastal MM-ilt medal võtta. Eestlaste etteaste piirdus seekord Arbo keskpärase tulemusega, kes hõlvas 15. positsiooni ajaga +8.19.

Kurnav tavarada

Tavarada osutus meile, kes me iga päev pole harjunud mägedes ronima, raskeks.

Etapil 9-10 tuli võtta 250m tõusu, milline summa tasasemadel maastikel tuleb mitme võistlustardi peale kokku.

Tavarajal polnud seiklussporidi maailmameistrile Petri Forsmanile vastast – algusest peale juhtinud Pete võttis lõpuks võidu ajaga 99.32, talle

järgnes +2.25 Alain Berger SWI ning kolmanda platsi hõlvas Jonas Fritch SWI +2.45

Meie saak jäi seekord seoses ebapiisava ettevalmistusega mägironimiseks eriti kesiseks, Margus 33. ja Arbo 45.

Margus Halliku läbimurre rattaorienteerujate eliitseltskonda

Ungari etapp toimus 21.-23.09 Vezpremis, Budapestist ca 90 km edelas Balatoni järve lähistel. Olles saanud viimasel minutil remondist kätte oma sõiduvahendi, suutsime võistluspäeva eelõhtul ilusti kohale jõuda, treeningrajale siiski enam ei jõudnud.

Maastik, kliima ja võistluskorraldus erinesid Innsbruckist 600km kaugusel rohkem, kui oleksime oodanud. Võistlusmaastikuks oli välja pakutud poolavatud, väikeste, kuid järskude reljeefvormidega maastik, mis muul ajal leiab kasutust kohalike motosportlaste harjutuskohana ning seetõttu omas arvestatavat motokrossi radade võrku. Erinevalt Austria etappidest oli Ungaris sallitud sõitmine väljaspool teid ja nii mõnigi ideaalne teevalik nõudiski pikeemat või lühemat lõiget. Vürtsi lisas lõikama minemisele asjaolu, et korraldajad olid juba enne harjutusrada hoiatanud salakavalate okastaimede eest, mis kummi tungivad ja võivad sisekummigi lekkima panna. Oma esimese rattaorienteerumise maailmakarika etapi võidu saanud Viktor Kortšaginil olid peale võidukat sõitu küll kummid täis, kuid õhtuks olid mõlemad tühjaks immitsenud.

Meeste tavarada 20,7 km nõudis head rütmivahetusoskust – peale kiiret algust pakuti paar mõttetööd nõudnud teevalikuetappi ning raja lõpuosa avatud, krossiradadest uuristatud kungastel nõudis lausa suveorienteerumismõtete kasutamist.

(järgneb lk. 12)

November

Sixten Sild

Käes on mõnus hooaja-järgne periood. Aeg, mil vaadatakse möödunud suvele tagasi ning hinnatakse - mis hästi, mis halvasti tehtud sai.

Viimasedki võistlused on seljataga. Aeg-ajalt toimub mõni klubi või sõprade korraldatud väiksem orienteerumissüritus. Tihti on see meelelahutusliku iseloomuga. Hooaja lõpetavad ametlikult nii treeninggrupid, klubid kui ka orienteerumislüüti.

See on aeg, mil tuleb koguda (närv)energiat uueks harjutamisperioodiks. Igapäevaste pingutust nõudvate treeningute alustamiseks peab vaim valmis ning eesmärgid silme ees olema. Kuidas seda saavutada?

Mõneks ajaks (kuupoolteist) langevad treeningkoormused aasta madalaimale tasemele. Treeningud ei sisalda märkimisväärselt erialast tööd ehk kaardiga jooksmist.

Jooksukorrad on suhteliselt lühikesed ja mõõduka, meeldiva tempoga, kuid siiski kiirema kui tervisesportlase sörkimine. Kord nädalas soovitatakse siiski teha üks pikem jooksutreening. Hästi peaks sobima laupäev.

Vahva on sooritada sõpradega pikki maadeavastamisretki – osavõtjate vanusest sõltuvalt

10-30 km pikkusi rännakuid, seni läbikäimata piirkondadesse. Abivahendiks näiteks vanad orienteerumiskaardid, Eesti põhikaart vms. Mida inimtühjemas paigas matkata, seda looduslähedasem ja vägevam mälestus sellest jääb.

Jooksmise aseainena võib rahulikult kasutada pallimänge, ujumist ja muid aktiivseid kehalisi tegevusi (puude lõhkumine ja ladumine, aiamaa kaevamine vms.). Rõhuasetus siiski sõnal "aktiivseid". Labidajal seismine soovitud koorumust ei anna.

Detsembris tuleb tavaliselt juba esimene korralikum lumi maha ja siis on vaja välja otsida suusad. Suusatamine on suurepärase treeninguvahendi, mida peaks kasutama iga orienteeruja, kel selleks vähegi võimalust. Sama kehtib ka suusaorienteerumise kohta.

Kes aga talviste aladega tõsiselt tegeleb, selle treeningud on juba ammu suuremahulised, sest võistlusperiood on kuu aja pärast algamas.

Sügis käes... (loo algus lk 7!)

Sõbra nägu on sinu jaoks kui maastik. Juuksed on mets, nina ja põsesarnad mägi, silmad kas kaks sood või kaks tiiki, kõrvad koobastega mäeküljed ja kõrvarõngad vastavalt kivid, tornid või muud sarnast. Kui sõbral on lohk lõuas või põskedes, saab neid märkida auguna. Oma sõbra näo nägemine orienteerumismaastikuna ja näo osadele tingmärkide väljamõtlemine vajab mitte just kõige vähem fantaasiat, samuti vajab see head tingmärkide tundmist. Ja uskuge mind – pildid, mis sellisel kujul sõbrast tulevad, on tõeliselt vahvad!

Ole rajameister

Võta vana orienteerumiskaart

ja proovi harjutada kätt rajameistrina. Rajameistri töö ei ole sugugi kerge – peab jälgima seda, et punkti tulemise suund ja punktist väljumise suund ei kattuks, et rajal ei tuleks ületada jõgesid kohast, kust ei saa üle, vaid rada planeeritakse silla kaudu. Samuti tuleb KP-dena kasutada nii negatiivseid pinnavorme (augud, lohud) kui positiivseid pinnavorme (mäed).

Proovi alustada **nööriraja planeerimisega**, olenemata vanuseklassist, kuhu sa teelikult kuulud. Nöörirajal on oluline, et punktidesse minek oleks lihtne ja noorel orienteerujal oleks abiks kas tee, kraav, selge lageda äär või muu kindel objekt. Teine reegel nööriraja planeerimisel on, et nöör peab tegema haake, mida mööda

joostes kaotad kindlasti otsetee valikule.

Vanemate klasside radade planeerimisel võta appi näiteks mingil võistlusel kasutatud legendikaart. Rada tuleb planeerida nii, et KP asukoht ja ka raja pikkus vastaksid legendile. See aitab õppida tundma legendi ja tajuma kaardil kauguste vahesid. Hiljem püüa mõelda enda liikumistee punktist punkti ning vaata, kas see ühtib raja planeerimisel esimese pähe tulnud liikumistee. Kui sellisel moel on rada planeeritud, kontrolli oma teadmisi ka neljas viimases "Orienteerujas" ilmunud laste ristsõnade lahendamise, mis põhinevad just legendimärkidel.

Viimasele, 4. ristsõnale vastasid õigesti: Jüri Joonas, Lauri Sild, Hannula-Katrin Pandis, Kristi Tomson, Karmen Alnek, Erika Raudsepp, Anneli Tamla, Piret Pärnik, Britta Panker, Anneli Lorenz, Ervin Piigli, Harri Parker ja Tartu Noorte Tehnikamaja orienteerumisringi lapsed.

Kommikoti saavad orienteerumisringi lapsed (juhendaja Minija Pääslane).

Kõigile neljale ristsõnale on õigesti vastanud **Kristi Tomson** ja **Anneli Tamla**.

Orienteeruja toimetuse otsustas seekord loosimist mitte korraldada ning kinkida mõlemale tublile tüdrukule auhinna "Orienteeruja" tasuta tellimus 2002. aastaks. Palju õnne!

Järgmine küsimus: Millises legendikaardi lahtris asuvad ristsõnade vastuste legendisümbolid?

Vastused saata Kaidile seekord e-posti teel kaidi.oone@depo.ee.

KAIDI OONE

LUGEJA KIRI

Veel kolmandast põlvkonnast

Kui EOF 1985. a hakkas välja andma koode, said need ka tollaegsed noorteklasside võistlejad – kolmandat põlve orienteerujad Eva ja Renee Mõttus.

1995. a võistles Renee Eesti koondise liikmena suusa-o MK etapil Haanjas. Renee poeg Robin on läbinud juba mitu tillu-ja nõõrirada. Tema vanaisad on Ago Mõttus (H45) ja Vello Loorits, ning vanavanaisa Osvald Mõttus (H70).

Kas 6-aastast last juba orienteerujaks nimetada saab, on iseasi, igal juhul on aga neljas põlvkond juba metsas kompostreid vajutamas käinud.

KOIT PAASMA
OK Lehola

Radade joonitamist ja nende analüüsimist on hea mängida ka suure seltskonnaga. Radade joonistamine tehakse ülesandeks võistkondadele, hiljem analüüsitaks planeeritud rajad kõik koos läbi. Samuti saab koos märkida punktist punkti liikumisteed, kus iga laps on ühe punktivahe osas nõ juhtjoonistaja, teised saavad aidata. Hiljem saab võistkondade rajad kõikidega koos läbi analüüsida ja selgitada välja parim.

Head mängimist ja orienteerumine kevadeks selgeks!

Sügis käes – aeg õppida orienteeruma!

Kaidi Oone

Puud hakkavad langetama oma viimaseid lehti ja orienteerumishooaeg on selleks aastaks läbi. Järgmiste võistlusteni on aega peaaegu pool aastat. Ja pool aastat on piisavalt pikk aeg, et orienteerumine ja tema põhitõed endale selgeks teha.

Põhitõdede õppimiseks on mitmeid viise – analüüsi- ja tehtud valikuid ning mis kirjandust missuguse analüüsi da läbi kõik aasta jook- sul sooritatud võistlused ja treeningud, lugeda varajaste hommiku- tundideni orienteeru- misalast kirjandust, alustades viimaste aastate *Orienteerujate* numbritest, ning esita- da sind vaevavaid küsimusi o-tippudele.

Teisalt on võimalik mängida lihtsaid orien- teerimise elementidega mängu, mille sooritus viitab selgelt voo- dele, mis sinu orienteeru- misoskustes esinevad. Olenemata vanusest (nõõrirajast eliitklassi- deni) on selliste män- gude mängimine lisaks vigade analüüsile ka huvitav tegevus, mis on tavalistele treeningutele mõnusaks vahelduseks.

Kuidas analüüsida oma möö- dunud hooaja võistlussooritusi

ja tehtud valikuid ning mis kirjandust missuguse analüüsi

juurde lugeda, selles osas aitab nooremaid lapsi ema või isa, juunioride ikka jõudvaid noori tähti aga treener. Seetõttu käesolev artikkel seda osa ei

käsitte, vaid ma püüan tutvusta- da orienteerumiselementidega mängu, mida mina oma treeneritöös kasutanud olen.

Joonista oma tuba

Võta leht paberit ja pliiatsid ning püüa joonistada oma tuba. Esilagu vaid toa plaanina, hiljem kasuta joonistamisel

järgi sinu toas jääb – idasse, kirdesse, edelasse. Määra kaardile ka mõõtkava ning kontrolli, et Sinu voodi, mis on lauast kolm korda suurem, oleks sama võrra lauast suurem ka kaardil. Ja kui akvaarium on laua peal ja laud täpselt vastas- seinas telekalauaga, peab see ka kaardil nii olema. Reeglina saavad kõik noored kaardi joonista- misega hakkama, kuid proportsioonid on paigast ära – küll on riidekapp laiem kui voodi ja vastas- seintes samal kohal asuvad asjad on kaardil üks akna all ja teine risti üle toa ukse kõrval. Ja ime- likul kombel on proportsioonid pai- gast ka üsna eliit- klassi eelsetes vanustes, seda õnneks mitte nii suures ulatuses kui algajate laste kaar- tidel.

Sama mängu saab mängida ka kooli staadionil, võimlas, laotades põrandale

laiali võimlemismatid, pallid, pingid; või klassiruumis. Järgmises trennis on joonistatud kaarte hea uuesti kasutada ja korraldada nendel korralik orienteerumisevõistlus. Siis tule- vad kaardi vead eriti hästi välja. Võimlas eeldab see ka juhenda- ja poolt kaardi joonistamist, sest laste joonistatud kaartide põhjal hiljem üsna raske “maastikku” taastada.

Joonista oma sõpra!

Vaja on jällegi lehte paberit ja pliiatseid, toa asemel aga sõpra või ema, isa, õde, venda, vana- ema või vanaisa. Võib joonista- da ka koera, kassi, merisiga või hobust, aga sundida loomi ühe koha peal olema on tunduvalt raskem kui inimest. Seega joo- nistame inimest, nimetades teda edaspidi sõbraks.

(järg lk 6!)

Laste suusalaager Aegviidus talvel 2000. Noored rajameistrid on süvenenud töösse: vasakult ümber laua: Mattias Rennel, Marek Berkmann, Eva-Maria Ehala, Karin Lassmann, Terje Roht, Birgit Jõgi, Helen Oja.

Foto Kaidi Oone

orienteerimiskaardi tingmärke – kollane vaip on põld, põrandal vedelevad teksapüksid mägi, millel on omad orvandid ja ninad, akvaarium laual kui tiik maja katusel. Kaarti saab joonistada must-val- gelt ja värviliselt vastavalt ting- märkide värvidele orienteerumiskaar- tidel.

Kui nii toa plaan kui tuba orienteeru- mistingmärkidega on joonistatud, võta appi kompass ja püüa seekord joonistada tuba mitte nii, et aken on paberi ülemises ser- vas, vaid joonista aken paberile suunas, kuhu see kompassi

Eva-Maria Ehala (D 14A) on märkinud viimase punkti Suunto Gamesil ja spurdib finiši poole.

Foto Harry Veide

Orienteerumise varjukülg

Ivan Nagy

Eelmisel nädalavahetusel (*septembri algul - toimetuse märkus*) toimusid Soome meistrivõistlused tavarajal. Teadupärast hõivasid pjedestaalil kaks kõrgemat kohta vennad Lakanenid.

Vanem vend Jani, kes startis 3 minutit hiljem kui Jonne, püüdis juba distantsi esimesel poolel noorema venna kinni ja nad jooksid teineteist toetades kuni lõpuni koos.

Üks põhjus, mis paneb sellest sigast pikemalt rääkima, on ajalehes Hufvudstadsbladet (Soomes ilmuv rootsikeelne leht, - *toim*) trükitud Stefan Lillandti artikkel, mille järgnevas ära toome.

Vendade Jani ja Jonne Lakaneni kaksikvõit pühapäeval toimunud Soome meistrivõistlustel tõi esile orienteerumise varjukülje. Võistlusreeglid keelavad ja on alati keelanud kasutada orienteerumise individuaalvõistlustel teiste võistlejate abi. Kuid nüüd seletab Jani avalikult ja ausalt, kuidas nad vennaga rajal koostööd tegid: "See, kes meist punkti esimesena märkas hõikas teisele "Siin!"".

Selles, et orienteerujad koos või üksteise järel jooksevad, pole midagi uut. Seda on juhtunud kogu aeg läbi terve orienteerumise ajaloo. Uus on aga see, et kaasaegne elektrooniline märkesüsteem näitab selgelt, kes läbisid kontrollpunkte koos, tehes siis oletatavalt koostööd või joostes lihtsalt tugevama järel. Oletatavalt. Kunagi ei saa täiesti kindlalt väita. Ei ole võimalik öelda, kes luges kaarti ja kes mitte.

Elektrooniliste märkesüsteemide eelsel ajal võisid paljud järeljooksjad jõuda teenimatult heade tulemusteni ja oma saavutuse sisu edukalt varjata. Kedaigi koostöö ega jälitamise

eest ei tühistatud.

Võistlejad teavad ise väga hästi, kes nende klassis tippu kuuluvad. Jani ja Jonne on mõlemad tippasemel orienteerujad ja seepärast ei pane keegi nende võidetud medalite väärtust kahtluse alla. Kuid siiski tundub, et viis, kuidas nad need medalid said, ei ole väärikas.

Niisäi võistluse juures oli uus moment see, et koostööd teinud Jani ja Jonne ning neid jälitanud Harri Iivonen (7. koht) toimunud avalikult tunnistasid. Kuidas reageerib Soome Orienteerumisliit? Kas kiidab

on korratud paljudes orienteerumiseväljaannetes. 1995. a. MMi kuld Jörgen Mårtensson ja pronks Carsten Jörgensen jooksid suure osa distantsist koos. 1997.a. MMi kuld Petter Thoresen, hõbe Jörgen Mårtensson ja 4. koha mees Carsten Jörgensen jooksid koos üle poole distantsist. 1999.a. MMi pronks Alain Berger jooksis kulla võitnud Bjørnar Valstadi järel kaks kolmandikku distantsist.

Selles, et võistlejad koostöö tegemist tunnustavad ja sallivad, ei ole tegelikult midagi uut. Toome ära Edgaras

tööst kasu lõigata? Kõik teevad ju koostööd, mis siis minulgi muud üle jääb, mõtleb eliitjooksja sellisel hetkel.

Niisäi ei saa seda asja jätta ainult võistleja südametunnistuse hooleks. See pole sama lihtne, nagu lugeda läbi eetika aluseid käsitlev raamat. Kõik on suhteline, isegi see, mis on eetiline ja mis mitte. Me kõik rikume vahel reegleid – ületame autoga lubatud kiirust, hiilime maksude maksimisest kõrvale, püüame keelatud ajal ja keelatud kohas kala, kirjutame eksamil maha ja teeme sadu muid keelatud asju. Selles pole tegelikult midagi iseäralikku, sest inimene rikub ju ikka seadusi, kui ta ennast seejuures halvasti ei tunne. Kuid õnneks on ühiskond ametisse pannud inimesed, kes seaduste täitmise järele valvavad, sest muidu valitseks maailmas kaos.

Orienteerumise probleem seisneb just selles, et pole niisuguseid inimesi, kes kontrolliksid koostööd keelava seaduse täitmist. Olukord on veidi sarnane kaosele, mõned täidavad seadust, mõned mitte. Anarhia.

Paneb tõepoolest imesutama, kui vähe on maailma orienteerumise juhitud antud probleemi lahendamiseks midagi ette võtnud. Nende arvates see nagu polekski üldse probleem. Nagu nad ei näekski maailma-meistrivõistluste tulemusi.

Lisaks kirjutavad lehed koostöö tegemisest orienteerumises, inimesed loevad seda ja meie loodame veel oma alaga olümpiamängudele saada. Oma mänguga, kus reeglite rikkumine on kõigi vaikival heakskiidul täiesti lubatud. Väljastpoolt vaatajale paistame me ilmselt üsna rumalad.

Lõpuks võime minna päris absurdini. Kujutlege Bostoni maratoni võitjat, kes teatab: "Nojah, hästi... oli ette teada, et täna on väga tugev koosseis, liiga palju jooksjaid, keda maailgi võita ei suuda, kõik need

Vaid see on selge, et võistlejad saavad metsas kokku ja kõigi eesmärk on saavutada võimalikult kõrge koht, kasutades selleks kõiki hetkel lubatud võtteid. Suunto Games 2001. Foto: Harry Veide

võistlusreeglite rikkumise heaks? Või eemaldab reeglitest vastavad paragrahvid, kuna need ei toimi ja jätab reeglite rikkujad karistamata?

Arvatavasti saab orienteerumisliit aru, et hajutusüsteemi, mida sel aastal maailma-meistrivõistlustel kasutati, tuleks rakendada ka Soome tavaraja meistrivõistlustel. Nimetatud hajutusüsteemi puhul tehakse rajale kaks väikest ringi, mida teineteise järel startinud võistlejad peavad läbima vastupidises järjekorras. See süsteem lahutab vähemasti need, kes teineteise järel raja läksid.

Lisame sellele midagi, mida

Voverise selgituse, mille ta andis pärast World Gamesi teatevõistlust (tänavu Jaapanis, Aktias, *toim.*): "Tegime poolakaga koostööd. See oli meie võimalus. Me rääkisime rajal teineteisega ja võtsime punkte koos. Tavaliselt on norralased meie jaoks liiga tugevad."

Arvatavasti pole siiski sportlased need, keda süüdistada tuleks. Mida oleks pidanud Jonne tegema, kui Jani ta kinni püüdis? Ootama, kuni vend on vaateväljast läinud? Kuid samas küsime, et miks oleks ta pidanud ootama, kui ta teadis, et tema tulemust ei tühistata? Tõepoolest, mida peaks eliitjooksja tegema situatsioonis, kus tal avaneb võimalus koos-

Keenia mehed ja see Kanouchi... no ühesõnaga ma jooksin kaheteistkümnenda avenüü asemel mööda neljandat, tegin väikese lõike, kas teate, see oli minu ainus võimalus. Teisiti ma poleks suutnud jooksu võita."

Te ei suuda midagi niisugust ette kujutada, ehkki teil on hea kujutlusvõime? Aga orienteerumises on selline asi täiesti ok.

Siiski võib olla kindel, et asja parandamiseks on võimalik midagi ette võtta. Üldmainitud hajutussüsteemi kasutamine oleks samm õiges suunas. Samuti võiks lühendada distantse, et 3 minutise kaotusega vähemalt teisele kohale ei jõuaks. Orienteerujad peavad ise rohkem sellele probleemile mõtlema ja pakkuma välja uusi ideid.

Ning võistlejaid tuleb karistada! Isegi kui selle hinnaks on vahel harva mõne ausalt saadud tulemuse ekslik ohverdamine. Siis kaasneks teadliku jälitamisega vähemasti risk tühistatud saada. Täna sellist hirmu ei ole, pole isegi reeglite rikkumisega kaasnevat erutust ega põnevust.

Täna võib võistleja vabalt valida, kas teeb parema tulemuse saavutamiseks koostööd või mitte. Ja see on

täiesti vale.

Kas olete juhtunud telekast vaatama käimisvõistlusi? Käimises ei mõtle kohtunikud kaks korda, kas tühistada liidrikojal olev võistleja, kes reegleid rikub. Tühistatakse ka 2km enne 50km distantsi finišit, hoolimata sellest, kas tegemist on olümpiamängudega või maailmameistrivõistlustega. ▀

Suunto Games 2000.

Foto: Harry Veide

ARVAMUS

Külli Kaljus:

Tippsport liigub järjest enam vaatamängulisuse poole, kus on lubatud rohkem kui keelatud, nii ilmselt ka orienteerumises. Sportlase eesmärk on saavutada võimalikult kõrge koht, kasutades selleks kõiki hetkel lubatud võtteid, mängides keelatu piiril. Selline lihtsalt on sport oma eesmärgi saavutamisel. Sellest lähtuvalt on ka orienteerujate "koosjooks" ilmselt veidi üledramatiseeritud.

misega rajal, see võib olla nii ühepoolne, kui mitmepoolne kasu. Ma julgen arvata, et kõik orienteerujad on seda pattu suuremal või vähemal määral teinud. Alati ei pruugi abistav objekt olla just oma klassi võistleja, ära kasutada saab ka teiste klasside võistlejaid, kes liikumas samasse KP-sse. Kust siis ikkagi tõmmata see karm piir, mille ületamisel on tegemist juba ebaausa mänguga?

Võiks ju loota, et elektroonilise märkesüsteemi kasutuselevõtuga, on olemas vahel on ka teiste klasside tagajooksikute päevalgele toomiseks, aga paraku annab see infot ainult punktis toimuva kohta. Mis aga toimub kahe kontrollpunkti vahel, jääb siiski ainult asjaosaliste teada.

Teine tehnoloogiline täiendus on GPS-süsteem, mis annaks idee poolest võimaluse jälgida võistlejate liikumist ka punktide vahel, kuid selle kasutamine on teatavasti üsna kallis. Kasutades neid kahte võistlejate jälgimissüsteemi, siis mis oleksid ikkagi need parameetrid hindamaks võistlejate aususe astet rajal? Kaugus kaasvõistlejast etapil? Komposteerimise intervall punktis? Sarnane liikumistee mingi % rajast? Mida see tegelikult annab? Hakatakse lugema sekundeid enne komposteerimist, vahetatakse vedureid rajal, hoitakse õiget pikivahet eesjooksjaga. On see lahendus? Kardan et mitte.

Kokkuvõttes on mõttetu tekitada mingeid uusi reegleid, mille täitmise kontrollimine on üsna kulukas ja samas ka subjektiivne. Taolised reeglid tekitaks lisapingeid võistlejais, mis võib mitmeid selle ala harrastajaid hoopiski minema peletada. Kas me seda tahamegi? Parem on jääda siiski lootma orienteerujate endi südame-tunnistusele ja lõpuks tugevamad võidavad ikkagi.

(Sixten Silla arvamus lk 22)

ARVAMUS

Olavi Kärner:

Võistluse ajal ollakse rajal pikemalt koos kolmel põhjusel – jälitamise, koostöö või võrdsete konkurentsi tõttu. Jälitamine on liidri mõttetöö avalik vargus oma kasu eesmärgil, koostöö on mõttetöö tahtlik jagamine mõlemapoolse kasu eesmärgil ja võrdsete konkurentsis toimub vastase mõttetöö osaline kasutamine ikka samal eesmärgil.

Kaks esimest on määrustega vastuolus, kolmandat ei saa keelata, sest on olukordi, kus pole võimalik lahku minna (näiteks teevaliku puudumine EMV H21 tavarajal etapil 15–16, kuni viimase suure teeni 16. KP ees). Et nimetatud kolme variandi pole võimalik formaalselt (vaheaegade järgi) eristada, siis kõiki tühistada pole õiglane.

Probleem on väga valus ja üleilmne. Kui leiduks HEA meetod jälitamise ja tahtliku koostöö vastu, siis oleks ta juba leitud. Liblikas (hajutusringid, toim.) raja keskel on lootustandev, sest rikub jälitaja ja koos töötajate senise orienteerumiserütmi, kuid ei mõjuta eriti võrdseid konkureerijaid, sest viimased ei usalda teineteist nii palju, et lugemises vahesid jätaksid.

Eesti tingimustes on küllalt piisavalt suuri reljeefipesi, kus liblikaid ehitada. Vaevalt, et liblikas kõigi vastu aitab (hea nähtavusega metsas näiteks), aga osaliselt kindlasti. MM-tavarajal oli tulemus küll märgatav, kuigi pärast liblikat leidsid mitmed osavad mehed endale uue veduri.

Teatevõistlustel on koosjooks ja ka konksusjooks üsna tavaline ning keegi üldiselt ei pane seda pahaks. Aga miks peaks individuaalvõistlustel olema teised reeglid? Kas tegemist pole siis sama spordialaga?

See, kellega me rajal kokku satume, on pajuski õne küsimus ja see, kui palju me kaasvõistlejaid enda huvides ära kasutame, on südametunnistuse, aga ka riski küsimus, sest keegi ei anna ju garantiid, et kaasvõistleja just ideaalvariante läbib. Üks on selge, et orienteeruja eetika ei tohiks lubada puhast konksusjooksu, st. võistleja läbib rada samm-sammus eesjooksjaga, iseseisvaid otsuseid tegemata.

Teisiti on aga lood kaasvõistlejate ärakasuta-

INTERVJUU

Vello Viirsalu –

Orienteeruja Kuldsulg 2000

See intervjuu oleks pidanud ilmuma vähemalt üle-eelmise aasta lõpul. Põhjusi, miks alles nüüd, on mitmeid. Üks neist kindlasti see, et need, kes kõige rohkem teha jõuavad, ei kipu sellele teistele rääkima. Seetõttu avaldab toimetuse ka suurt tänu **Olavi Kärnerile**, kelle suure tööna see lugu valmis.

Intervjuu on ka omamoodi toimetuse võla tasumine lugejate ees, kuna siitamaani oli teatamata, et juba eelmisel aastal valis Orienteeruja kolleegium parima kaasautori, kelleks – nagu näitab ka selleaastane lugejate küsitlus! – on tänase loo intervjuueeritav **Vello Viirsalu**.

Usun, et kolleegiumi õnne- ja tervise soovidega ühinevad kõik lugejad ja loodan, et Vello Viirsalu nauditavate kirjatükkide üle saab meie ajakiri ka järgmisel aastal uhkust tunda.

Toimetus.

Olavi Kärner

Kus kasvasid ja koolis käisid?

Sündisin Tallinnas, elanud ja koolis käinud olen mitmel pool. Kõikides koolides olid mul väga head õpetajad – ole ainult ise meheks ja võta pakutu vastu, nende õpetatu on praegugi konkurentsivõimeline. Tartus

Aia tänava koolis (praegune Vanemuise tänava Mart Reiniku gümnaasium) oli klassjuhatajaks ja matemaatikaõpetajaks Valentin Marvet, koolijuhataja prototüüp omaaegses Jüri Parijõe menuraamatus

“Teraspoiss”. Tema nõudis meilt enesedistsipliini, arendas loogilist ja ruumilist mõtlemist. Võimlemist ja geograafiat andis meile kauaaegne Tartu spordijuht Artur Kink, orienteerumismisjooksus juba 1926. aastal

võistelnud mees. Siit koolist on pärit ka minu ajaloohuvi, olin ajalooringi esimees. Tartu I keskkoolis (praegu Hugo Treffneri gümnaasium) oli meie kehalise kasvatuse õpetajaks legendaarne Endel Arand.

Keskkooli lõpetasin 1957. aastal Rakveres, siin hakkasin ajalehele kaastööd tegema.

Minu spordihuvi õhutasid nii Artur Kink kui Endel Arand, kuid sõjaaegse lapsena olin pödura tervisega ning põdesin tihti, seetõttu olin eakaaslastest kehaliselt nõrgem. Koolis mul olulisi sporditulemusi polnud, mäletan vaid üllatavat edu klotsijooksus (ühest võimla otsast teise ja tagasi, see nõudis osavust ja head koordinatsiooni). Meid õhutati isetegemisele, võistluste organiseerimine ja kohtunikutöö oli paljuski koolipoiste õlul, lõin meeleldi jõudumööda kaasa.

Kõik suved veetsin

Vello Viirsalu sellel suvel 4ESTil Kirikukülas intervjuueerimas Külle Kaljust. Foto Tiit Tali

Lühiankeet:

Nimi: Vello Viirsalu

Sündinud: 9. juulil 1938 Tallinnas

Perekond: abikaasa Eevi (Nõo Reaalgümnaasiumi keemiaõpetaja), poeg Toomas (AS Aprotte infotehnoloog) ja tütar Külle (TÜ doktorant ja TÜ apteegi proviisor)

Elukoht: Nõo alevik Tartumaal

Haridus: Tartu Ülikool arstiteaduskonna raviosakond (1963) Rakvere I keskkool (1957)

Töökohad: 1963-67 Misso jaoskonna-

haigla juhataja, 1967-74 Tartu linna polikliiniku ja Tartu sisekliiniku gastroenteroloog, 1974-99 Tartu

Onkoloogiahaigla radioloog ja statistikakabineti juhataja.

Ühiskondlik tegevus:

OK "Kape" ja Eesti Spordiajaloo Seltsi asutajaliige;

süsteemaatiline orienteerumisalane tegevus algas 1963, põhiliselt olnud organisator, kaardijoonistaja-rajameister, orienteerumisajaloo talletaja.

1969-77 Tartu orienteerumissektsiooni esimees

1971-1973 kuulus EOFi presiidiumi **Sportlikud tulemused** piirduvad võitude ja medalitega tervishoiutöötajate ametiühingu spartakiaadidelt orienteerumises ja korvpallis.

Kaasautoriks kahele raamatule:

***EOF XXV. Eesti NSV orienteerumissport 1959 - 1984. a.** (1985; koostajad Heino Kask, Kalju Tiik ja Vello Viirsalu).

***Eesti orienteerumiskoondise 40 aastat** (2000; koostajad Olavi Kärner ja Vello Viirsalu; 143 lk ja 18 värvikaarti).

Eesti orienteerumisajalugu on talletanud Eesti Spordimuseumile tehtud oma sarja "**Orienteerumissport läbi aegade**" järgmistes köidetes, mis asuvad Eesti Spordimuseumis, Rahvusraamatukogus Tallinnas ja Tartu Ülikooli Raamatukogus:

I Tartu orienteerumissport läbi aegade (1987; 143 lk; 118 allikat ja viidet).

II. Kaagvere ja Tartu orienteerumise süünd (1997; 96 allikat ja viidet; isikunimede register).

III Julius Tiisfeldt - üliõpilasmaailmameister, edukas kergejõustiklane ja esimene orienteerumismeister (1998; 111 lk; 120 allikat ja viidet; isikunimede register).

IV Eesti orienteerumiskoondiste esimene veerandsada, aastad 1960 - 1985

(1999; 209 lk; 232 allikat ja viidet; isikunimede register).

V Eesti orienteerujad laias ilmas, aastad 1986 - 1999 (2000; 190 lk; 260 allikat ja viidet; isikunimede register).

VI Orienteerujad Eesti rahvuskoondises 1960 - 2000 (2001; 187 lk; 91 allikat ja viidet; isikunimede register).

Poolleli on **VII köide: Sündmusi ja isikuid orienteerumise arenguteelt** (ilmub 2002. aastal).

(Algallikad: V. Viirsalu; Eesti spordi biograafiline leksikon, 2001)

vanaema pool Tamsalu lähedal Kuuel. Siin käisin karjas, tegin maatöid, vabadel hetkedel hulkusin koeraga niitudel ja metsas. Segastel aegadel oli vanaema pööningule varjule toodud väärtkirjandust, mida "neelasin" õhinaga. Pööningul loetud ajakiri "Kaitse Kodu!" kujundas paljuskki minu mõttemaailma, loetu ajendas mõtisklema maailma asjade üle. Ka orienteerumisejooksust lugesin samast ajakirjast.

Kunas sattusid o-radadele ja o-võistlustele (kus neid tollal oli - koolis jne? kellegagi koos??)

Orienteerumine (o-jooks) kujutab endast looduses liikumist kaartide järgi, paljudel juhtudel eeldab eelnevalt ka nendensamade kaartide tegemist. Minuga on nii, et maal vanaema pool olen ma koduümbruse heinamaadel ja metsades ringi käinud sellest ajast alates, mil ennast mäletan. Kaarte aga on meil kodus olnud alati, nendel olev informatsioon pole mulle kunagi saladuseks olnud. Linnaplaanidelt uurisin ma linnatänavate paiknemist, Kopli kaubajaamas jälgisin raudteede kulgu ja vedurite sõitmisi juba poisipõlvest. Taluplaanidelt ja põldudelt said selgeks talude piirid, muudelt kaartidelt tutvusin ümbruskonnaga. Koolis lasti meil joonistada klassitöö ja aia plaane. Mul oli ka oma koduaiast täpne skeem olemas.

Suvisel vanaema pool tegime sealses kooliaias suuremate poistega luurekate jaoks skeeme (kust vanemad poisid selleks inspiratsiooni said, võib-olla oli selle põhjuseks Endel Isopi mõju, võib-olla ennesõja-aegse skautluse mõju — ei mäleta) ... See polnud küll orienteerumine tänapäeva mõistes, aga orienteerumisaradadel me käisime, skeeme joonistasime. Rutt Koppel on rääkinud, et tema isa tegi talle samamoodi skeeme.

Orienteerumisega tänapäeva mõistes puutusin ma kokku pärast ülikooli lõpetamist Missos. Seal oli vaja sanitaarsalkade võistluseks ette valmistada koolilapsed, sealhulgas õpetada neile peale sidemete tegemise ja haigete transportimise ka orienteerumist maastikul. Selleks tõi Jüri Jagomägi (hilisem "Regio" asu-

taja, ta oli Missost pärit) sovhoosist ja metskonnast kaardid, nendelt joonistasime maha ka endile orienteerumiskaardid ja kohaliku õpetaja Enn Soomiga õpetasime lastele orienteerumist. Hiljem saime Võru sõjakomissariaadist ka vene sõjaväe topokaardi, siis panime kooli kaartidele ka reljeefi peale. See oli 1960ndate alguses.

Kuidas sobitasid töö arstina ja hobi kaardijoonistajana?

Eks ta tagantjärele vaadates raske oli, aga siis ei saanud arugi. Nädala 168 tunnist oli ikka midagi võimalik leida, sest looduses käimine oli mulle kujunenud juba aastakümnetega elustiiliks. Korraline puhkus oli mul ka õige pikk.

Mulle pole orienteerumine olnud kunagi otseselt "eluküsimus", vaid meeldiva vahelduse võimalus — viibida kaardiga looduses ja ka ise kaarti joonistada, olla koos huvitavate isiksustega, unustada mõneks ajaks raske ja pingeline töö, teiste kannatused ja surm, puhata välja närvipingest ja "laadida akusid". Ma pole kunagi pürginud ega kuulunudki orienteerumises otsustajate ja põhiteljajate hulka, ikka rohkem kõrvaltvaataja või "töömehelane". Hõivatus juhtorganites nõudis liiga palju lisaenergiat, parem joonistasin kaarte (see mulle meeldis) või olin vajadusel kohtunikurollis (see oli ju paratamatus või nagu Rain Lahtmets ütles: "Kui tahad kelguga sõita, tuleb kelku vedada ka").

Kaua olid aktiivne joonistaja?

Umbes paarkümmend aastat, kui lugeda alguseks 1960ndad Missos ja viimased kaardid lastele Nõos 1985. Tartus oli esimene Tähtvere metsa värvikaart 1969, järgnesid Pangodi, Kambja Peedu. Huvitavam oli aasta 1973. Kevadel tegime koos Arno Huigiga Ruusmäele Eesti - Leningradi maavõistluse kaardi ja rajad, need hääletati aasta parimaks. Sügisel joonistasime Kalev Aunaga uuesti ümber Kambja Kõstrimäed, seljakule vedasime iga 50 meetri tagant paralleelsed niidid, muidu ei saanud reljeefi nihkest õigeks. Suvel sain jälgida, kuidas Arne Kivistik planeeris üleliiduliste esivõistluste finaaliapäeva radu Plaani kaardile.

Millised üritused on meelde jäänud kui eriti head (võistlajana, korraldajana)?

Meelde jäävamate võistluste hulka arvan kindlasti üleliidulisi esivõistlusi Võrus 1973 ja NLiidu meistrivõistlusi Karjalas 1981. Enne 1973. aasta Võru võistlusi istusin tihti Arne Kivistiku pool, kui ta planeeris üleliiduliste esivõistluste rada Plaani. Elasin kaasa, kui ta otsis pikki etappe (pikim sai 2,3 km), nihutas nende otstes KPsid siia-sinna. Ühele mäele (261 m kõrgune Abra ehk Pähkүнämägi), kus polnud KP kohta, joonistasime käsitsi kaartidele peale purde (üle veenirekese tehti purre, mida ta nimetas *põdrasillaks*, sest inimeste teid ja radu mäe otsas polnud, küll aga liikus seal põtru). Minule oli selle loominguulise palangu lähedalt nägemine igatahes äärmiselt põnev ja õpetlik. Osalt selletõttu kujunes ka võistluste nädal Võrumaal eriti huvipakkuvaks. Karjala võistlustest 1981 võiks palju pajatada, aga kõik muu kaalus üles meie teatemeeskonna kuld.

Viimastest kümnendist võiks nimetada Austria mitmepäevajooksu Alpides 1996.

Kas Edasi kirjasaatjaks hakkasid huvist ajakirjanduse vastu, või selle tõttu, et peale Täksi keegi eriti o-tulemuste levitamisest ei hoolinud?

Otsest huvi mul ajakirjanduse vastu polnud, kuid vaistlikult tajusin vajadust, et kõigest tehtust peab märk maha jääma. Arvan samamoodi nagu allveesporti-aktivist Kaljo Sõerde, kes on tõdenud: "sportlase pingutused peab keegi fikseerima, sest millest pole jälge, seda polegi nagu olemas."

Kirjutama hakkasin kooli ajal, palju kirjutasin Võrumaal olles. Tartusse tulles lihtsalt jätkasin sama joont.

Küll aga pole ma nõus väitega, et peale Arne Kivistiku Tartus teisi kirjutajaid polnud. Aga Ilmar Kask, Heino Mardiste, Tõnu Oja, hiljem Aavo Kokk ja Lembitu Kuuse?

Olid Tartu o-juht aastatel kui teravnes konkurents kahe Kivi vahel. Kas see soodustas või pärssis Sinu org-tegevust?

Kas saab mind nimetada Tartu o-juhiks? Arvan, et mitte. Kui olude sunnil sattusin ootamatult

1969 o-sektsiooni esimeheks, polnud ma valmis sisuline liider olema. Seda polnud ma ka hiljem aseesimehena, ajasin vaid dokumente korda ja õien-dasin rahalisi asju turismiklubiga. Tänapäeval öeldakse selle kohta: polnud poliitiline figuur (otsustaja), vaid ametnik. Sel ajal oli otsustaja ikka Arne Kivistik, hiljem ka Koit Paasma. Sel ajal, kui Arvo Kivikas otsustajate sekka pürgis, jäin ma suurenenud töökoormuse tõttu igapäevasest asja-ajamisest järjest rohkem kõrvale. Seetõttu ei jõudnud minu teadvusse ka konkurents kahe kõva Kivi vahel. Igatahes ei mäleta ma, et minu tegevust oleks pärssinud samaaegne mõlema mehega (perekonnaga), pigem vastupidi — sain mõlemalt poolt üksnes positiivseid impulsse. Ma ei kippunud ju nende mängumaale! Oma tolerantse iseloomu tõttu ei sattunud ma ka intriigidesse. .

Võibolla oli Arvo oma nooruse tõttu liiga äge? Täismehel-eas on ta meenutanud (aastal 1999): *Kääriku mitmepäevajooksul 1969. aastal olin ma maru kuri Arne Kivistiku tehtud tookordse Kääriku värvikaardi peale. Siis ma lähtusin sellest, et ma olin treeninud ja ma tahtsin seda realiseerida, teha head sooritust. Tookord tekkisid seal minu jaoks käärid — minu panus ja korraldajate panus. Täna ma vaatan seda hoopis teise pilguga, kui ma vaatsin sellel ajal. Tolle aja jaoks oli Sangaste metsa maastik lihtsalt raske. See on selge, et kui siis nii raskesse metsa mindi, ei saanudki sealt suurt loota. Ma käisin nädalapäevad tagasi (novembris 1999) jooksmas ja vaatamas — ikka võimas värk, tegemist on supermaastikuga. Seda Käärikut annab veel korra avastada mõne aja pärast, uuel põlvkonnal. See igipõline probleem kestab edasi — elukogemuste lisandudes hakkavad hinnangud ka teistsuguseks minema. Täna ma ei oleks nii kuri, kui ma tollel ajal olin. Ma näen, millist vaeva nähakse, et üldse midagi toimuks. Ka tollel ajal nähti samamoodi metsikult vaeva, aga ma ei osanud seda siis hinnata. Paljudest asjadest saab alles tagantjärele targemaks.*

(järg lk 12)

Mis teemad Eesti o-ajaloos tunduvad Sulle kõige tumedamatenä?

Ei ütleks, et mõni teema oleks tumedam kui teine. Nad kõik on seni läbi kirjutamata, hoolimata Endel Isopi orienteerumise-ajaloo-teemalisest väitekirjast. Mind ennast on paelunud ja intrigeerinud esimesed orienteerumiseajaloo Eestis 1920ndail, orienteerumisspordi taassünd pärast sõda 1950ndail: mis oli põhjuseks, kuidas see toimus, mida tehti, kes olid võtmeisikud, milliste kaartidega joosti, kust neid hanti...

Tumedaks jäävad (eriti minu salliva iseloomu juures) rivaliteet, vastasseisud, intriigid Eesti orienteerumises — vaevalt ei sel teemal keegi kunagi kirjutabki, neist ringlevad üksnes saunalava-jutud.

Mis teema Sul praegu käsil on?

Kuna igapäevast töökäimist pole, istun enamasti kodus ja kirjutan. Hulk aastaid tagasi, vastates Madis Alevi pärimisele minu plaanide kohta, pakkusin kirjutatavate raamatute arvuks

vähemalt kümme. Nüüd on käsil seitsmes, nii et tegemist ja materjali veel jätkub. Praegu murrann pead Eesti orienteerumise arenguperioodide ja murranguaegade üle. Kirjutada võiks näiteks mitmepäevajooksude fenomenist, Kambja (ja üldse orienteerumiskaartide) tegemise valedest ja võludest, isiksustest Eesti orienteerumisel, neljapäevakutest ...

Kevadeks tahaks kaante vahele saada Tartu kiiritusravi ajaloo, kirja panna vanarahva jutud Pugola kolga (Misso ümbrus Lõuna-Võrumaal) ravitsejatest ...

Oled kaua aega meie o-arengut jälginud. Mis valdkonnad tunduvad vajavat rohkem o-liidu juhtkonna hoolt? (NB! rahast rääkimata - selle taha võib kõik kinni mätsida...).

Kahjuks on sellele küsimusele lahendamist vastust mul raske anda, sest viimastel aastatel pole ma ise enam metsa pääsenud. Praeguse kõrvaltvaataja ning tegevmetasajooksjate mõttevahetuse jälgijana võin siiski arvamust avaldada.

Eks igal ajajärgul on olnud oma kitsaskohad, aga läbi aegade on orienteerujatele enam muret põhjustanud kaardid ja rajad. Kui need põhiasjad pole tasemel, võib kõik muu butafooria putitada küll maailmatasemele, aga võistlus ei õnnestu. Aastate eest võitlesid orienteerumise kahe alustala — kvaliteetsete kaartide ja radade eest Rein Välba, Arne Kivistik, Tõnu Raid ... Mulle tundub, et nende ja teiste meeste-naiste pingutuste ning omaaegse pikaajalise koolituse tulemusena paranes kaartide usaldusväärsus ja tõusis radade tase märgatavalt.

Aga praegu? Kui Rahvusvaheline Orienteerumise-föderatsioon IOF on ikka sätestanud, et tavarajal joostakse 1:15 000 kaardiga ja lühirajal teates on kaart 1:10 000, ju siis on selleks ka mingi mõistlik põhjus, ega seal ainult lollid koos istu. Aga Eestis 1:15 000 kaarte peaaegu ei tehtagi, enamik on meil 1:10 000 mõõtkavas, selle mõõtkava kaarte kasutatakse nii lühirajal kui tavarajal. Miks? Kumb pool selles vastuolus eksib? Midagi on lahti ka radade

planeerimisega, sellest saab aimu o-listist aina rahulolematust lugedes. Ilmselt tuleb nõustuda arvamusega, et jälle on tulnud aeg tutvustada rajameistritele Arne Kivistiku 1970ndatel kirjutatud "Rajameistri õpikut" ja tema väitekirja põhitõdesid. Vaja oleks rajameistrite süstemaatilist koolitust.

See-eest on väga hästi käima läinud Eesti orienteerumise elektrooniline maailma: orienteerujate koduleheküljed, o-list, SI-märkesüsteem, võistlustele registreerimine ja protokollide avaldamine. Ainult kiidusõnu väärib oma ajalehe (sellest aastast ajakirja) "Orienteeruja" väljaandmine.

Täna küsijat huvipakkuvate küsimuste eest ja "Orienteeruja" toimetust võimaluse eest välja öelda oma arvamus Eesti orienteerumise mõnede probleemide kohta. Soovin kõigile noortele ja vanadele metsajooksusõpradele aktiivset talve ja indu uueks kevadeks!

Nõos 9. oktoobril 2001

RATTAORIENTEERUMINE

(Algus lk 5)

Vaheaegade võrdluses läks alguses juhtima Petri Forsman, tehes head teevalikud lõigetega läbi põõsastike. Lõpuaegade järgi osutus siiski parimaks väga ühtlase ja kindla sõiduga Viktor Korchagin (RUS) ajaga 83.14 Petri Strecjeki (CZE) +3.04 ees, jättes Petri Forsmani (FIN) +3.18 kolmandaks.

Eestile tõi Margus Halliku sooritus seni kõigi aegade kõrgeima koha rattaorienteerumise MK etapilt, ajaga 94.17 (+9.03) platseerus Margus 7-ndaks, edestades mullust MK üldvõitjat Tsehhi koondise esinumbrit Jaroslav Ryglit.

Arbo Rae hõivas 20-nda positsiooni ajaga 101.08.

Esmakordselt oli MTB-O MK-I esindatud ka Läti, keda esindas perega puhkama tulnud suveorienteeruja Ants Grende, debüüdil saadud 13. koht pole hänenemist väärt.

Teise päeva programm nägi ette valikorienteerumist, mis polnud valik klassikalises mõttes. Tegemist oli suunarajaga, mille sisse olid kavandatud punktikobarad, mille võtmise järjekord oli võistlejate otsustada. Üldjuhul oli ideaalvariant see, mida enamik võistlejad kasutasid, kuid oli ka erandeid — näiteks Petri Forsman sõitis esimeses kobaras omil radadel ja kaotas sellega ca 4 min.

Seekord suutis oma tugevuse kehtestada Jaroslav Rygl CZE, kes küll vaid nappi 7 sekundiga alistis teise tugeva venelase, vaid rattaorienteerumiseks treeniva moskvalase Maksim Jourkini. Kolmandale kohale tuli põhjanaaber Mika Tervala, kes kulunud tagakassetile uue keti asetanuna ei saanud kasutada väikeseid hammasrattaid ja pidi seetõttu käike vahetama vaid esivahetajaga, mis loomulikult hoogu tagasi hoidis nii tõusudel kui ka sõidusirgetel.

Margus näitas väga head tulemust ka valikrajal, eelmisest päevast saadud hoog ja soodne stardipositsioon võimaldasid platseeruda 9-dale kohale ajaga 74.08. Marguse taga tuli 10-ndale kohale lõunanaaber Ants Grende.

Arbo Rael lõppes see sõit veelgi õnnetuslikult, kui eelmisel päeval. Lisaks keskpärasele suunistussooritusele tuli raja lõpuosas vahetada ka okastest puretud kumm. Tulemuseks märgiti 84.24 mis andis 32. koha ja 4 MK punkti

Kõiki Ungari tulemusi saab vaadata ka internetist

Ja kui tibusid lugeda...

Seni toimunud MK etappide tulemuste põhjal on meie mehed norm kohtadel, Margus 15-ndal kohal ja Arbo 16-ndal. Kahjuks polnud võimalik osa võtta nüüdseks juba toimunud finaaletapidest ja eel-MM-st Prantsusmaal 1.-4.11. ning samuti ei ole lugejatega võimalik jagada muljeid toimunud teatevõistlustelt

MK seis peale 6 individuaaletappi (4 etapi summas, kokku läheb arvesse 5 etappi):

Name	Country	Event 1	Event 2	Event 3	Event 4	Event 5	Event 6	TOTAL
1Korchagin Viktor	RUS	33	35	20	30	40	33	141
2Tervala Mika	FIN	31	40	33	21	24	35	139
3Rygl Jaroslav	CZE	37	33	0	27	28	40	138
4Makila Jussi	FIN	40	37	40	33	3	29	136
5Forsman Petri	FIN	25		0	40	35	31	131
6Jourkine Maxim	RUS	30	24			31	37	122
15Hallik Margus	EST	11	14	0	3	29	27	81
16Rae Arbo	EST	26	17	21	0	16	4	80

Üleliidulised võistlused Haanjas 1964 — Eestile edukaimad

Vello Viirsalu

Nõos 18. oktoobril 2001

Palju aastaid oli Eesti orienteerujatele hooaja kõige tähtsamaks võistluseks üleliidulised tiitlivõistlused: alul esivõistlused, hiljem NLiidu meistrivõistlused. Esimesed taolised peeti 1963. aastal Karpaatides, Eesti sai kolm esikohta neljast: meestest võitis Madis Aruja, meespaaridest Arne Kivistik - Rein Tõnuri, naispaaridest Maire Miljan (Raid) - Maire Jaanre (Lahtmets).

Järgmisel aastal üleliidulisi tiitlivõistlusi ei peetud, siis oli hooaja kaalukaimaks võistluseks Haanjas üheaegselt peetud NLiidu 8 linna ja Balti matš, kus startisid kõik tolleaegsed NLiidu tipporienteerujad — eelmise aasta üleliiduliste kuuest võitjast oli kohal viis.

Sellel võistlusel võitsid eestlased kõik, mida võita andis: individuaalesikohad, teatevõidud, linnadest oli ülekaalukalt parim Tallinn ja Balti matši võitis ka Eesti.

Võisteldi 21. - 23. augustil 1964 Suure Munamäe ümbruses, tüüpilisel Haanjamaa tugevasti liigestatud ja orientiiriderohkel poolkinnisel murdmaastikul. Rajameistrid olid Erich Suvi ja Uno Dorbek, inspektorid Ants Parve ja Erich Suigusaar. Et IV Balti matš peeti samaaegselt Balti matkajate VIII kokkutulekuga, oli startijaid eriti palju, Haanja võistlus kujunes tolle aja suurimaks orienteerumisvõistluseks Eestis — protokolides oli 626 orienteeruja nimi.

Samal maastikul või lähinaabruses on võisteldud hiljemgi (näiteks: Eesti - Moskva 1966, Balt.Stud. 1968, Eesti - Läti B-koosseisude maavõistlus 1969, üleliidulised esivõistlused 1973 jne). Selle maastiku kohta (Võru linnast lõunasse jääv Haanjamaa) oli trükitud sõjaeelseil aastail mitmeid täpseid kaarte mõõtkavas 1:25 000 ja 1:50 000. Balti matšiks oli valitud sellelt 1:25 000 mõõtkavaga 5-meetrise kõrgusjoonte vahedega kaardilt Haanja ümbruses umbes 25 km² suurune ala. Selleks võistluseks valmistati võistluskaardid valguskoopiatena, kuid olid ebaõnnestunud paljundatud ja halvasti loetavad, kaardiartii sai ka ebaühtlase kvaliteediga. Suur

osa kontrollpunkte oli maha pandud soopiride järgi ning nad olid enamuses üheselt määratavad. Rada oli planeeritud paljude pikkade teevaliku-etappidega. Meeste neli etappi olid üle poolteise kilomeetri pikad (pikim 2,6 km). Naistel olid pikimad neli esimest etappi — vahemikus 1,2 kuni 1,4 km. Iga etapp oli pätkel omaette! Paljud võistlejad puutusid reljeefikaardiga kokku esmakordselt, seetõttu oli reljeef neile täiesti «võõras asi», neil puudusid kõrgusjoonte lugemise ja kasutamise oskused täielikult. Mägisel maastikul võistlemist ja

nähtavust raskendas veelgi pidev vihmasedu.

Kui tänapäeval on orienteerujate tase ühtlustunud ja vahesid lõpp-protokollis loetakse sekundites, siis noil kaugeil aegadel lahutasid isegi auhinnasaajaid mitmed, isegi kümned minutid. Kümne minuti veaga ühel etapil võis vabalt võistluse ära võita, sest enamasti tegid teised ikka rohkem vigu või olid nende vead võitja omast suuremad.

(Järg lk 21)

IV Balti mati kaart Haanjas 1964 (mõõtkava 1:25 000 h = 5 m)

Väikesed KP ringad — meeste raja 1., 2. ja 6. KP. Võistleja teekonnad: KP 1 - 2 Madis Aruja; KP 6 - F Arne Kivistik. Suured KP ringad — naiste raja KP-d 1. kuni 6. Võitja teekond: Rutt Aimla (Koppel) Kaart autori erakogust

Eesti Koolispori Liidu Meistrivõistlused orienteerumises

Karaski 28.september 2001

PA 7,2 km 16 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Riho Taba, Merlis Pajustik, Alar Assor, Vahur Teppan, Jaan Tarmak, etc.

PB 5,2 km 13 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Mihkel Järveoja, Veiko Kütt, Lauri Malsroos, etc.

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Taavo Lauk, Fred Koppel, Jan Kostjukov, etc.

PC 3,5 km 8 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Lauri Sild, Tõnis Uiboupin, Uku Rooni, etc.

TA 5,1 km 13 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Eveli Saue, Siiri Mere, Liis Johanson, etc.

Table with columns for name, club, gender, and time. Includes Elinor Vutt, Helen Hoop, Elva Güm.

TB 4,0 km 10 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Kati Rooni, Kadri Uiboupin, Tais Leontenko, etc.

TC 2,7 km 8 KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Ly Trei, Mirjam Rauba, Liisi Reitalu, etc.

Osales 194 koolinoort ja üle 40 kooli esindaja.

Põlva MV

Mooste 06.10.2001

Korraldaja: OK Põlva Kobras

Rajameister: N.Järveoja,K.O.Jasoo

D12 3km 8KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Kristi Tomson Kobras, Helena Heinväli Kobras, etc.

D14 3km 8KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Eleri Hirv, Ly Trei, Liina Käärst, etc.

D16 3,9km 9KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes Heli Kuuseorg, Võru 01:43:59

Klaarika JoosepPõlva SK Ei start

D18 6,1km 13KP

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Annika Rihma Kobras, Liis Johanson Kobras, etc.

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Kristo Heinmann Ilves, Sven Oras, Kenny Kivikas, etc.

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Even Toomas PEKO, Kaspar Russak, Vallo Männiste, etc.

Table with columns for rank, name, club, gender, and time. Includes names like Randy Korb, Raul Kudre, Paavo Rõigas, etc.

Tulemused genereeritud automaatselt programmi "V2K" poolt © TAK-SOFT 1989-2001

(algus lk 13)

Kohtade järjestuse määras siis tehtud vigade suurus, mitte orienteeruja liikumiskiirus rajal. Võitma pidi ka noil kaugeil aegadel keegi!

Paljud vead tulenesid aga otseselt vanadest ja ebatäpsetest kaartidest. Kui ikka kaardil polnud looduses nähtavat teed või metsatukka, või vastupidi — tee oli üles küntud, mets maha võetud, siis pidigi viga tekkima. Võitis see, kes suutis nendes oludes kiiremini kohaneda, ära tabada, mis on kaardil ja mis puudu. Eriti osav oli sellistes tingimustes Madis Aruja.

Individuaalrajal võisteldi 21.08.1964.

Meeste 11,6 km 7 KP Startis 55, kontrollaja ületas 17 ja katkestas 13 võistlejat.

1. Madis Aruja Eesti 1:43.06 (linnulennulise km aeg 8.53).
2. Ojars Bruzüks Läti 1:47.54
3. Valeri Mitenkov Lgr 2:09.54
4. Tõnu Raid Eesti 2:14.05
5. Arne Kivistik Eesti 2:14.21
6. Rein Tõnuri Eesti 2:17.35

Naiste 7,5 km 6 KP Startis 55, kontrollaja ületas 10, katkestas 7, tühistati 2 tulemust.

1. Rutt Aimla Eesti 1:16.14 (linnulennulise km aeg 10.10)
2. Zelma Ribene Läti 1:19.53
3. Siina Krehova Eesti 1:25.41
4. Maire Miljan Eesti 1:26.37
5. Evika Eisen Eesti 1:30.42
6. B. Strautinja Läti 1:41.19

Teatevõistlused peeti 23. augusti 1964.

Meeste 16,5 km 10 KP (kolm vahetust)

1. Eesti II (Tartu) 1:48.18 (Heino Mardiste, Tõnu Raid, Arne Kivistik)
2. Eesti I (Tallinn) 2:29.22 (Rein Tõnuri, Heino Kask, Madis Aruja)
3. Läti II 2:29.45

Naiste 11 km 12 KP (kolm vahetust)

1. Eesti I (Tallinn) 4:32.15 (Vaike Tõnuri, Evika Eisen, Maire Miljan)
 2. Läti I (Riia) 4:50.23
 3. Läti II 4:53.38
- x Eesti II (Tartu) katk. (Malle Mardiste, Rutt Aimla, Maire Jaanre)

Meeskonnavõistlus: 8 linna matš:

1. Tallinn 4 mp;
2. Riia 12 mp;
3. Leningrad 15;
4. Moskva 21 mp;
5. Kiiev 26 mp;
6. Minsk 26 mp;
7. Sverdlovsk 27 mp;
8. Vilnius 34.

Baltikumi paremusjärjestus: 1. Eesti 46 p.; 2. Läti 60 p.; 3. Leedu 128 p.

Milles seisnes see nn Haanja fenomen, et eestlased olid nii massiliselt protokollis eesotsas? Sageli on olnud niimoodi, et mujalt tulnud orienteerujad, isegi soom-

lased hiljem, on hädas olnud meie mägiste poollagedate ja ebamääraste piiridega mets-võsa maastikel. Raske on seletada, miks paljud on seal orienteerumisel raskustes, lagedal peaks ju pealtnäha kergem olema. Tookord Haanjas eksis ühesuguste ümarate mägede vahel ära ka hea maastikutunnetusega **Madis Aruja**. Ise on ta oma võistlemist kommenteerinud (vaata kaarti): *Kavatsesin liikuda otse, sest liigestatud kõrgustik oli rikas radade ja rajakeste poolest. Neid arvasin saavat julgelt riskeerides kasutada. Väikese kiiruse juures lootsin vigadest hoiduda.* Suurim viga (umbes 10 minutit) tekkis tal teisel etapil mitmete sarnaste ümarate mägede vahel Munamäest põhjapool, seda on ta seletanud nii: *Oleks saanud minna põhjast või lõunast ringiga teid mööda. Minu plaan oli aga — otse. Kompassi ei kasutanud ning rada tõi mind välja x¹ paika. Ehmatusega nägin ees Munamäge M. Mina liikusin oma arvates läände ja Munamägi võiks paista vaid vasakust silmanurgast, kuid nüüd on ta otse ees? Asukoha määramine võttis aega. Võtsin suuna loodesse (teed mööda). Kohas x² uus ehmatuse — Munamägi on jälle otse ees. Mis silmamoondus see küll on? See lõi mind araks ning edaspidi kontrollisin suunda juba liiga sageli. Võitja arvamus oma esinemise kohta: *Ainult tänu suurtele kogemustele suutsin halva kaardi küüsisid välja rabelda.**

Neljandaks jäänud Tõnu Raid tegi ühe suure vea kohe esimesel etapil, kus kaart oli eriti halvasti loetav (kaotus etapivõitjale 31 minutit): *Kaardi serval oli analoogiline situatsioon, mida halvalt kaardilt välja ei lugenud. Alles 30 minuti pärast sain esimese KP kätte. Nüüd koostas uue taktikalise plaani — liikumistee valisin ainult sellisele kaardi osale, kus kaardilt midagi välja lugeda sai.*

Arne Kivistik rääkis, et tema ei lugenud sellelt kaardilt välja Vaskna järve lõunaotsa ega viimast punkti ning läks eelviimasest kohe otse üle järve (!) finišisse ilma et oleks mõiganud, miks vahepeal vesi vööni ulatus. Tuli tagasi viimasesse punkti minna. Lõpuprotokollis edestas Tõnu Raid seekord

kahe-ja-veerandtunnise aja juures Arne Kivistikku vaid 16 sekundiga!

Naiste kommentaarid

Naisteklassi võitja Rutt Aimla läbis 7,5 km raja 1:16.14 (linnulennulise km aeg 10.10). Etapiaegu võeti minutilise täpsusega (selline oli tollane täpsus!). Võitja kaotas etapivõitjatele kokku 16 minutit (kaotuskoeffitsient 1,27), sellest umbes 10 minutit ühel etapil 3 - 4.

Huvipakkuv on lisada etapiaegade tabelile seletuseks kaks kommentaari (vaata kaarti).

Maire Miljan (Raid) Viga etapil 1 - 2 umbes 10 minutit.

Plaan — mitte kiirustada. Punktivahe 1 - 2: Kuna pidasin teed, millele tahtsin asimuudi järgi kinni joosta, liiga väikeseks, ületasin selle märkamatuult (1,2 km asemel 2,2 km).

Maire Jaanre (Lahtmets) Viga etapil K - 1 umbes 50 minutit.

Esimene etapp K - 1: Plaanisin kasutada teed, lugeda maju. Tegelikult jätsin vasakul ühe talu vahele. Samme ei lugenud, jooksuvorm oli hea, jõudsin hooga teise KP lähedale. Seal situatsioon esimesel silmapilgul klappis — maja, metsatukk, kuid KP number oli 2!

Võitja meenutab — Rutt Aimla

(Koppel)

Mida meenutad Haanja võistlustest, kus Sa kogu NLiidu eliidi ees esikoha võitsid?

Kui lõpetasin, olin esialgu üllatunud, et mul oli parim aeg. Ma ei läbinudki rada eriti hästi, aga nähtavasti läks teistel veel halvemini.

Tingimused olid ebasoodsad — sombune ilm, tibutas peent seenevihma, päikest mägede vahel orienteerumiseks kasutada ei saanud. Vihma arvele tuleks kirjutada kümnekond lisaminutit. Erakordselt orientiirid-erohke raja tõttu tegin igas KP-s valmis plaani

järgmiseks etapiks (seda ma varem polnud teinud). Kaart oli vilets, ähmane lillakas

Kelmikas ja moodne puna-valge tähisepluus sobib Rutt Koppelile hästi. Raigastvere järve lähistel 1964. Foto Rutt Koppeli erakogust

Naised	S - 1	1 - 2	2 - 3	3 - 4	4 - 5	5 - 6	6 - F	Aeg
1. R.Aimla	12	11	10	23	10	9	3	1.16.14
4. M.Miljan	11	21	13	18	11	9	3	1.26.37
9. M.Jaanre	63	9	10	23	11	5	3	1.51.36
Etapid (km)	1,3	1,2	1,1	1,4	1,2	0,8	0,5	7,5
Etapivõidud (min)	11	9	9	13	10	5	3	1.00.00

PÖLISPUUD

valguskoopia, ainult mõni koht oli selgelt väljaloetav ja äratuntav, väga palju kulus aega kaardi ja maastiku seostamisele. Mul oli laenatud vedelikukompass, mis tegi jooksmise tunduvalt lihtsamaks kui hüpleva nõelaga Adrianovi kompassi kasutades. (Esimese isikliku vedelikukompassi sain alles 1966. aastal).

Räägime 1964. aasta Haanja võistlustest põhjalikumalt.

Esimese punkti sain ilusti kätte. Läksin teed mööda, siis talu juurest pöörasin lõunasse metsatukkade vahele. Probleeme polnud. Teise punkti hakkasin minema väikese kaarega, sest vahepeal oli sogane värk, ei saanud aru, mis toimub, otseminekut polnud kaardilt võimalik välja lugeda. Mõtlesin, et lähen tee peale välja ja jooksen mööda teed. Ei ütleks, et ma ka teeristist kiiresti punkti läksin, seisin ja vaatasin, mõtlesin tükk aega, kahtlesin, kas on ikka õige koht ära keera-

Rutt Koppel Hispaanias WMOCil 90-tel Foto: erakogust

ta, kontrollisin talu järgi. Teeristist ei sukeldunud kohe alla sohu, vaid läksin väikese kaarega lõuna poolt ümber soo punktile peale. Punkt oli jälle metsanurgas. Punktist välja läksin tagasi kaarega tee peale, et vältida sood (märg ju!).

Kolmandassegi punkti valisin kindlad teevariandid, ei hakanud eksperimenteerima, kuigi põnev oleks olnud otse läbi metsa minna. Suur mägi

Üleliidulised võistlused Haanjas 1964

kolmandast punktist põhjas (Kerekunnu mäe lõunaots) paisis kaugele-kaugele, punkti ees oli aga takistus, mets ja võsa, ma läksin seepärast veidi põhja poolt ringi. See võttis hulka aega, läksin tasakesi ja pidasin kogu aeg mäge silmas, et ta mul ära ei kaoks. Minek teise ja kolmandasse punkti oli aeglane, aga punktid sain kohe kätte.

Edasi, neljanda punkti poole minnes sattusin peapõõritusse edusammudest, nagu öeldakse. Kuna eelmised punktid olin kergesti kätte saanud, läksin edasi kiiremini joostes. Võinuksin minna mööda teed ümber lõunapoolse triangulatsioonitorniga mäe (Tõudrõmägi), aga mina läksin otse, mingi rada oli. Soost läbimineku ma jällegi kartsin. Kuigi oleksin pidanud kohe lõunapoolsest kitsast sookaelast üle minema, kiskus mind põhja poole. Lõpuks polnud midagi teha, pidin ikka üle soo minema, siin oli ta juba laiem. Edasi jooksin järgmise suure mäe

(Tsälbamägi) järsul lõunajalamil metsa ja soo piiril kuni metsa lõpuni ja pöörasin sealt otse lõunasse, teise metsa serva pidi otse punkti poole. Punkti ei leidnud kohe, tuuseldasin, viitsin aega. Viimasse oli mööda soo-äärt lausjooks, selle võtsin lennult.

Viimase, kuuenda punkti juures olin nii väsinud (vahepeal olin neljakäpukil ületanud Kerekunnu mäe), et ei jõudnud tähelepanu koondada ja tuuseldasin metsatukas punkti piirkonnas üsna kaua aega Kui punktitähise lõpuks leidsin, polnud ma kindel, kas olen õiges kohas, aga punkti number ja kõik klappis. Edasi enam ei mõelnud, jalad selga ja mine-ma. Tähistust finisse polnud, ka siin koperdasin. Nii et võit ei tulnud sugugi veatu esinemise tulemusena.

Tuleb lisada, et tol ajal polnud punkti asukoha legende kasutusel.

VARJUKÜLG

(algus lk 8)

ARVAMUS

Sixten Sild:

Järeljooksmine ja koostöö on orienteerumises eksisteerinud vähemalt nii kaua kui minu mälu ulatab. Olen ise osalenud võistlustel, kus sel-lelaadse maiguga jooksu eest anti välja maailmameistri tiitel ja tean teist võistlust, kus nii võideti maailmakarika etapp. Ikka ja jälle on seda loetud paratamatuseks, mängu osaks või saatuslikuks juhuseks. Juhuse ja vedamisega on siin tegemist kindlasti, kuid raske on heaks kiita sellise juhuse teadlikku ja sihipärast ära-kasutamist.

Orienteerujate ühiskondlik mälu mäletab päris hästi neid juhtumeid, kui keegi äkitselt üle oma varju hüppas. Tehakse ka vahet ja jälgitakse, kas tegemist on noore ja areneva võistlejaga, kes tavaliselt mõne aja pärast korralikke jookse ka iseseisvalt tegema hakkab, või on tõesti tegemist vilunud õnnikutiga, kes taas kord "saavutuse" nimel kõik vahendid mängu on pannud.

Olen alati pidanud tugevaks distsiplineerivaks elemendiks

sedasama orienteerujate ühiskondlikku mälu. Usun, et keegi ei taha olla tuntud "konksutajana". Igaüks tahaks oma moraalse palge puhtana hoida, kuid... kontaktid teiste võistlejatega on metsas paratamatus. Ja see on tõepoolest mängu osa, eriti teatejooksudes. Sealjuures põnev osa. Ilmselt on mistahes spordialal just nn. mees-mehe heitlus üheks võtmemomendiks publikuhvi tõstmisel. Pealtvaatajad janunevad ju võimalikult põnevat heitlust kõrgeimate kohtade pärast.

Enamikule meist meenub kindlasti mõni teatevõistlus, kus esikoht otsustati viimasel etapil koos jooksnud paari või kolmiku vahel. Reeglina on teatevõistluse lõpus võidu pärast võitlemas enam-vähem ühesuguse orienteerumisoskusega võistlejad ja mängu pannakse kõik taktikalised ja tehnilised nipid, et konkurent üle trumbata. Just nii nagu see mees-mehe heitluses peabki olema.

Teatejooksudes tegi omal ajal revolutsiooni hajutuse kasutuselevõtt, mis lõpetas kiiresti ära "puhaste jooksu-

meeste" kasutamise meeskonnas, kelle ülesanne oli lihtsalt iga hinna eest liidrite tuules püsida.

Hajutust on kasutatud juba pikemat aega edukalt ka ühisstardiga individuaalvõistlustel ("ühe-mehe-teade" jms.) ning esmakordselt suurvõistluste ajaloos kasutati hajutust eraldistardiga tavarajal käesoleva aasta MM-il. Pakutud lahendus võimaldab küll teatud tõenäosusega lahutada järjestikku startinud paarid, kuid samas ei tööta see juhul, kui kokku on saanud kahe stardikoha võrra erinevad võistlejad. Igal juhul oli see teretulnud uuendus, mida saab veel tublisti edasi arendada.

Koostöö ja järeljooksu probleemid on viimasel ajal ilmsiks tulnud muidugi tänu elektrooniliste märkesüsteemide kasutuselevõtule. On tekkinud võimalus väga täpselt fikseerida võistlejate sama-aegne punktide läbimine ning on tõstatatud küsimus, kas mitte hakata välja töötama reegleid võistleja tulemuse tühistamiseks teatud tingimustel. Näiteks kui keegi on kellegagi 5-sekundilises vahemikus koos

enam kui pooltes KPdes vms.

Olles oma karjääri jooksul näinud väga erinevaid variante koostööst ja järeljooksmisest, ei taha mina küll olla see kohtunik, kes KPde läbimise aegade põhjal kellegi jooksu tühistab. Lubatu ja lubamatu piir on liiga ebamäärane ning KP läbimise aegade info liiga väheinformatiivne. Seda, mis toimub etappidel, me ju ei tea!

Kes ja kuidas fikseerib kui palju me tohime teisi võistlejaid metsas näha ja jälgida? Me ei pane ju silmi kinni kui teine võistleja vaatevälja satub. Kummalgi võistlejal on endiselt vaja oma rada võimalikult kiiresti läbida. Mida teha? Mis on lubatud? Mis on õiglane? Kellel on õigus?

Kas aeg on küps ühiskondlikuks kokkuleppeks?

Asi väärib arutamist, kuid minu jaoks ei ole orienteerumine ebalaus mäng ka praeguste reeglite järgi. Eetika- ja moraalinormid olgu orienteerumises muidugi au sees nagu igal teiselgi elualal.

Oktoobris Portugalis

Maret Vaher

Silmapiirini ulatuvad korgitamme-salud, sirged rivid viljade all lookas oliivipuid, koristamist ootavad päevalillepõllud ja sügisvihma-hoogudes haljendama lõõnud karja-maad - selline on oktoobrikuine Portugal, kus peeti 8. - 14. oktoobri-ni 34. Sõjaväelaste MM orienteeru-mises.

Majanduslikest kaalutustest lähtuvalt oli Eestil seekord väljas vaid naiste täisvõistkond koosseisus reamehed Edith Madalik, Kirti Rebane, Ruth Vaher ja Maret Vaher. Meeste võistkonda esindas väärikalt nooremseersant Rene Ottesson; delegat-siooni juhtisid nooremleitnant Heino Märks ning lipnik Meelis Stamm.

Võistluste peakorter asus Lissabonist idas laiuva Alentejo maakonna ühe kena linnakese - Beja (hääldatakse Beidža) külje all olevas Portugalis sõjaväe lennubaasis.

Paistis, et portugallased ei tahtnud milleski eelmise aasta Norra- tasemest maha jääda, pigem vastupidi: võistlejad majutati karnisoni kohta liigagi luksus-likesse kahestesse tubadesse, söömine oli võrreldav restoraniga, isegi kivilipsustatud kelnerid ei puudunud; varavalgest hilisõh-tuni võis koduseid Interneti vahendusel ter-vitada jne.

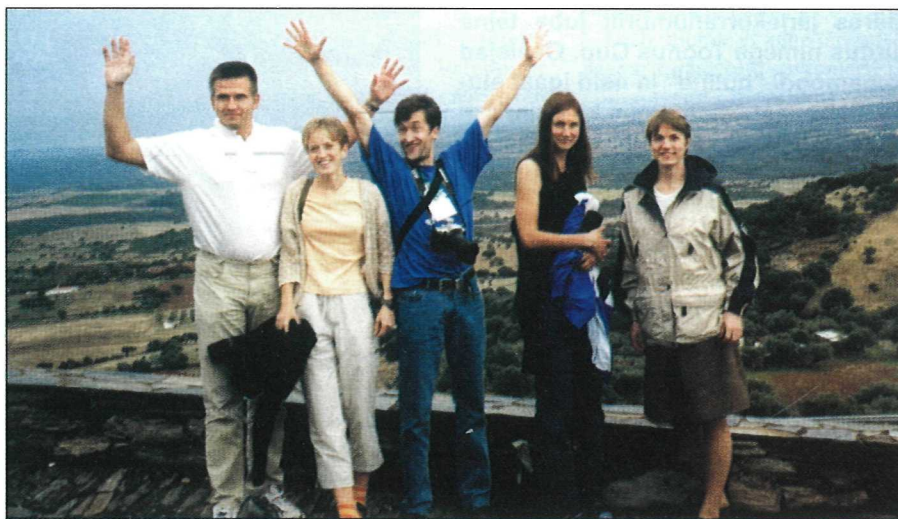
Võistlused algasid tavapärase paraadi ja suurejoonelise avatseremooniaga, millele võis ette heita vaid portugali-pärrast ven-imist, etteasted ise: nii langevarjurite demonstratsioonhüpped, hävituslennukite ülesõöst, puhkpilliokrestri paraadrongkäik (tattoo) kui kohalike poiste rahvatantsug-rupp, tekitasid pealtvaatajais vaimustust. Õhtu naelaks oli dresseritud sõjaväekoerte esinemine; see oli etendus, mis pani ka kõige väsinumad sportlased tribüünidel kaasa elama.

Arvestus

Kokku on sõjaväelaste MMil 3 võistlus-päeva: kaks esimest on tavarajaga individuaalpäevad, kolmas teatejooksude oma.

Kuigi esimese päeva tulemuste järgi tehakse II päeva stardiprotokoll (1. päeva I koht stardib viimasena jne), läheb lõpp-pro-tokollis arvesse ikkagi mõlema päeva summa.

Meeste võistkondlikku arvestust peetakse I päeva tulemuste põhjal (liites 4 paremat aega), sest II päeval jooksevad mehed erinevate rajapikkustega (A ja B) finaalides. Naiskondade riikidevahelise paremusjärjestuse selgitamiseks liidetakse

Puhkepäeval tutvusime Monsarazi linnakesega. Taga küngastel laiuvad korgipuusalud, päris silmapiiril olevad mäed kuuluvad juba Hispaaniale. Foto Kirti Rebane

kokku mõlema individuaalpäeva 3 paremat tulemust.

Võistluse lõpetab teatejooks 3-liikmeliste võistkondade vahel.

Maastik

Valdavalt väga hea läbitavusega korgimetsad. Õigupoolest võiks defineerida sealseid metsi korgimetsapõldudeks, sest sageli on pind puude vahelt küntud-kul-tiveeritud (1. ja 2. päeval). Teates takistas kiiret edasiliikumist üsna laialdase levikuga 60-80 cm kõrgune tihe põõsastaimestik korgitammede vahel (ju olid seal künnitööd unarusse jäänud).

Reljeef oli meie mõistes mägin- kün-gaste suhteline kõrgus ca 30 m, ning huvitavaks tehniliseks vahelduseks leidis (paraku küll vaid näidisrajal) erineva suu-rusega kive, kivihunnikuid ja kaljusid. Huvitaval kombel jätsid korraldajad kasuta-mata piirkonna kõige tehnilisema ja raske-ma kaardi, mida, tõsi küll, kasutasid mär-t-sikuus kevadlaagris käinud Soome, Norra, Eesti, Hollandi ja kindlasti veel mõned teisedki koondised. Seega olime paljudest kaasvõit(ja)stajast eelisolukorras: olime eel-nevalt tutvunud võistluste maastikutüübiga ja oskasime pisut ette kujutada, mis meid seal ees ootab.

Eesti naiskonnal läsksi hästi: avapäeval 1. (Maret) ja 4. koht (Ruth). Väga hästi jooksis ka Edith (22.koht), mistõttu hõi-vasime Venemaa ja Poola järel 3. koha. Sarnaste küngaste-orgude-orvandite keeru-line süsteem viis segadusse Kirti (36.koht), kes õnnetuseks kaotas 2. punkti miinikul võitjale ca 18 minutit ning langes seetõttu konkurentsist välja. Teisel päeval oli ta seevastu meie tublim: 9. koht ja kaotus

võitjale (Julia Siedina, RUS - 45.25) vaid 2.38 (48.03). Liites Kirti ajale 2.päeva Ruthi (14. koht 49.11) ja Maret (15.koht 49.22) tulemused, selgus, et kaitsesime eelmise aasta saavutust - naiskonna kol-mandat kohta! Seekord olid meist paremad Venemaa ja Poola, eelmisel aastal Leedu ja Poola.

Ka meeste võistkondlikus arvestuses oli parim Venemaa, kellele järgnesid Norra ja Poola.

Individuaalselt oli meie ainus meesvõistleja 46. Naistest sai Maret kahe päeva summas 6., Ruth 7. Edith 24. ja Kirti 29. koha.

Individuaalpäevadele järgnes puhkepäev ehk nagu teda antud võistlusel nimetatakse: **Friendship day** (e.k vabatõlkes Rahvaste sõpruse päev). MMist osavõtjatele tehti giididega ekskursioon UNESCO kultu-uripäramusse kantud Evora linna, sellele järgnes pidulik lõunasöök Evora lähistel asuvas mõisas ning pärastlõunal viisid bus-sid kõik soovijad keskaegsesse kindluslinna Monsarazi, kus iidsete müüride vahel peeti maha rüütliturniir. Oletada võib, et nii elavat vastuvõttu, kui seda suutis tekitada 250-pealine orienteerujate kamp, polnud keskaegsed rüütliid ja ratsud veel kohanud.

Etteruttavalt olgu öeldud, et lõõgastav puhkepäev mõjus hästi nii tujule, *friend-ship*ile kui sportlikule sooritusel: teate-jooksus saime 2.koha!! Avavahetuse raskuse võttis enda kanda Kirti, tulles vahetusse 7.na, võitjast maas 5 minutit. Teisele vahetusele tuiskas Ruth, kes kena sooritusega tõstis tõstis meid 5.ks, pool minutit enne Leedut.

(Jürg lk 24)

Liina Jõgisu

Selle sügise esimesel päeval so 23. septembril toimus Pangodi järve ääres järjekorranumbrilt juba teine üritus nimega Toonus Cup. Osalejad omamoodi "hullud" ja neid igast eluvaldkonnast, sealhulgas ka palju orienteerujaid. Eks hullud oleme meiegi – mina ja minu jalgpalluritest võistkonnakaaslased.

Võistlus koosnes kolmest järjestikusest etapist: orienteerumine jalgsi, kanuuga ja jalgrattaga. Orienteerumisjooksu 8.5 km ja 10 kp'd, kanuorienteerumist 6.5 km ja 8 kp'd, rattaorienteerumist 26.5 km ja 8 kp'd. Võistkonnad olid kolmeliikmelised – vastavalt koosseisule meeskonnad, naiskonnad või siis hoopis segavõistkonnad.

Jooks

Start – kõik koos ühisstardist. Esimene pilk kaardile ütleb, et tuleb raske jooks! Hetkeks käib vist paljudel peast läbi mõte, et ujaks üle järve! Kuid... minul mõte kohe sinna otsa, et pagan ma ei oska ju ujuda ja külm on ka. Niisiis jooksma. Kuni kolmanda punktini on puhas jooksmise vaev.

Kolmandas vahetuses proovis Maret hoida kohta esikuukus, ent õigeaks osutunud teevalikud, mis andsid võimaluse Anna Elfforsile (Rootsi) järele ning eest ära joosta, Ukraina ja Poola võistlejate ca 5 minutiline ühine eksirännak 2. KP ümbruses, Vilma Rudzenskaite (Leedu) kehvem jooksukiirus ning ka pisut pikem rada tingisid selle, et vaatepunktis oli Eesti koondis juba 2.kohal! See tundus nii usku matuna, et alles finišis pärast SI-pulga kontrollimist julges kolmanda vahetuse jooksja juubeldustele voli anda!

Eestlaste röömpäev tipnes lõpubanketi-ga, mis oli lahendatud pea-aegu ideaalselt: üks suur lennukiangaar oli kaunistatud seestpoolt maskeerimisvõrkudega ning nende alla olid paigutatud roogadest lookas laudad. Ja nii - vabas õhustikus, tervistava punase veini abil tugevnes veelkord võistluste deviis: *Friendship tought sport!* (e.k- Sõprus spordi kaudu- toim).

Uus hommik lahutas sõbrunenud sport-lased (s.t. sõjaväelased) liigagi vara ära erinevatele koduteedele. Eesti koondis otsustas tantsimise tõttu vahele jäänud öö magada järele kodus ning nii veetsime viimased meie kasutada olnud tunnid Portugalis Lissaboni vaatamisäärsustega tutvudes. Keskööks olime valitsevast terrorihust hoolimata jõudnud 25kraadisest ja eriti ereda päikesega Portugalist tagasi turvalisse rõskesse udusesse külma ja porisesse Eestimaa oktoobriõhe. *Aurinko oli laskenut.* (sm k.: Päike oli loojunud-toim)

Järgmisel aastal peetakse Sõjaväelaste MM 16.-23. juunini Austrias. ■

Võidukas Flora naiskond.

Foto Liina Jõgisu erakogust

Kolmandast kuni lõpuni on natuke ka orienteerumist, kuigi minimaalselt, sest orienteerumisoskus ei ole primaarne. Primaarne on jõuda eesjooksjal sabas püsida ja kõik punktid üheskoos läbida. Jooksu ajal, puls pidevalt "punases", jõuan mitu korda endale lubada, et "hakkan hoolsamalt jookstrenni tegema".

Lõppuks viimane punkt. Mäe otsast alla vahetusalasse, kiirelt väike kostüümivahetus ja kanuusse.

Kanuu

Ka kanuuetapil orienteerumine suurt tähtsust ei oma. Vähemalt meie võistkonnale mitte, kuna ees on umbes 40 paatkonda, kes läbivad sama rada mida meiegi. Niisiis kaart istumise alla ja minema. Kaks meist on elus teist korda kanuus, mina ehk viiendat korda vist. Juba eelnevalt kokkulepitud plaanikohaselt on tööülesanded jagatud vastavalt, et kaks esimest sõuavad ja viimane (mina) tüürin. Tuleb välja küll!

Kanuuetapil õnnestub meil endalegi üllatuseks mööduda kahest eesolevast naiskonnast. Ise arvame, et vähemalt kaks on veel eespool aga nagu hiljem selgub - seal me liidriks tõusemeigi :)

Vahetusalas järjekordne kostüümivahetus ning seitsme tuule teed minema.

Ratas

Lõppuks ometi ka orienteerumist. Kohe esimesse rattapunkti on valik, kas ringiga pikemalt mööda asfaltteed või otse aga mööda metsa- ja krusateesid. Valisime ringi mineku variandi. Sõitmise ajal suudan enda tehtud teevalikus kahelda ja kahtlevad minus ka minu kaks võistkonnakaaslast (peab märkima, et orienteerumisest nad suurt midagi ei tea). Tundub, et

enamus on otsevariandi valinud, sest kaasvõistlejaid teel punkti me küll ei kohta. Hilisemal etapiaegade võrdlusel selgub, et tegime 21. etapiaja ja tõusime 9 kohtä, mis meie kohta on vägagi hea saavutus ja minu meeleheaks õigustas ennast ka punkti ringiga minek.

Rattaetapi teise punktiga teeme oma suurima vea. See on see, kui kuulata poisikesi, kes "juhatavad teed" ja eks väsimus hakkab ka oma tööd tegema. Niisiis valet metsasihti mööda suure tee pealt ära ja "igatahes põhja" :) Jätkus ligi 12 minutit mööda metsa ratas käekõrval seiklemist ja enda maapõhja needmist.

Kolmandasse õnneks pikalt mööda paremat teed sõit. See on nagu puhkus peale eelmist etappi. Punktis leian lõppuks aega ka vahetusalast tasku pandud banaan ära süüa. Tõden, et söömine on üks äraütlemata hea tegevus siiski.

Teel neljandasse saab meil kõigil vesi otsa. Oh häda ja viletsust! Krambid ei ole meie sõbrad. Samas pole ka midagi teha, tuleb edasi rassistada... Just enne punkti ennast mäe poole keerates näen endale üllatuseks, et "seal saabki juua". Õnn ja rõõm! Läbi raskuste märke ja jooma ning pudeleid täitma. See on raja parim punkt :) Punktis olen sunnitud ka väikest remontijat mängima, kuna tagumine ratas lihtsalt keeldub all keerlemast.

(järg lk 27)

Meeste esikolmik:

- I Meistrid-90 – Rene Otteson, Armo Hiie, Alari Kannel – 3:29:19
- II Sportnet – Olle Kärner, Mati Tiit, Erik Aibast – 3:40:40
- III Tallinna Suusaklubi – Are Mets, Virgo Kari, Andres Kasekamp – 3:42:26
- Naiste esikolmik:**
- I Flora (üldarvestuses 29) – Liina Jõgisu, Annika Raun, Maarja Vinkel – 4:37:15

II Mahtakütus (33) – Signe Parm,

- Sirli Parm, Tea Pärnik – 4:50:25
- III WestSport I (49) – Edith Madalik, Diana Kaareste, Carmen Kauks – 5:22:53
- Kaardid ning viide OK MARU lehele, kus on pilte ToonusCup'st, näeb aadressil*
- <http://www.geocities.com/floraneler/toonus.html>
- Tulemusi on näha aadressil*
- <http://www.toonuspluss.ee>

Härrased ja prouased...

...nüüd suu teil jookseb vett, sest täna õhtul algamas on sepa operett...

Härrad-daamid on selles laulusalmis täitsa omal kohal, paraku ei peaks mitte olema orienteerumisvõistluste kuulutaja sõnavaraarsenal.

Ebamugav on taas ja taas kuulda kuidas härrad-10 klassis jõudis finišisse Jaan Jaanikeste või daamid-8 klassis võitis

Kadri Kadriku. Kallis kuulutaja – meil on ikka veel olemas poisid ja tüdrukud, noormehed ja neiu ning mehed ja naised! Millal poisist saab noormees ja tüdrukust neiu on muidugi iseasi, kuid julgeks pakkuda, et klassides HD8-12 võistleksid poisid ja tüdrukud, HD14-18 noormehed ja neiu ning täiskasvanute klassides mehed ja naised. Härra võin ma ju viisakale võõrale olla töö ja

Härrad? Pigem ikka poisid! Suunto Games 2001.

Foto: Harry Veide

tänaval, mitte higise ja mudase-na finišiliinil või võistluskaaslastele autasutamispjedaalil.

Kobras Cup'ini jõudes õnnitleks esmalt Veteranide MMi korraldajaid äärmiselt õnnestunud maastikuväliliku kohapealt. Hea läbitavusega maastik on neiks võistlusteks eesmärk omaette (nagu sama tähtis ka mistahes muu võistluse lasteklassides), kuigi tegemist on juba üle 35-aastase orienteerumisnoorsooga. Mis teha - värskeltkardistatud maastik vajab kasutamist ja Koprakarikas peeti Balti MVks kardistatud platsil, mis maikus oli veel suht-koht vastuvõetav, kuid augustis päris põrgu. Sadanud vihm niipalju ei seganudki. Eriti hull oli asi esimesel päeval, kus radu praktiliselt kasutada ei saanud ja mistahes teevalik läks enamasti läbi lausroheline tihniku, põlvini mättasooide, piki mudaseid kraave (kõrval oli veel hullem!) ja lõpus ka läbi niitmata puitunud põldheina. Metsas oli nutvaid lapsi, kes hämaras ja üle pea ulatuvas alustaimestikust vist midagi ei näinud. Võistluskeskuses nägin ühte väikemeest koguni süles metsast välja toodavat. Siis tekkis

küll küsimus, et mida siin nauditavat on, kui lisaks kuivanud kuuseoks ka kallite liibukate hinna osavõtumaksule ja sõidukuludele lisas.

Peab ütlemata, et kahe järgmise päeva rajad olid pikemad ja võimaldasid teevalikut selle sõna kõige otsesemas mõttes, mis oli suur kergendus ning päästis võistluse tervikuna. Eks korraldajad said asjast isegi aru ja Kolla Järveoja lubas järgmise aasta Koprakarika maastiku tunduvalt parema olevat. On põhjustki, sest tegemist on Juunioride MMV eelvõistlusega. On tore, et ka Ilves on lõpuks aru saanud, et rahvavõistlused nagu Ilves-3 ja Ilvesteade peavad olema healoomulistel maastikel ja rajad planeeritud mitte nii, et etapp lõpeb KPga läbimatul raiesmikul ja mitte seal servas, kust sina tuled, vaid kvartali kaugusel just risti teisel pool. Arvo Kivikas on selle kontseptsiooni Ilvesteate kuulutajana välja lubanud.

Eks raskeltläbitavaid maastikkegi saab kasutada, kuid siis tuleb võistlusteks valida õige aeg ning parandada läbitavuse muljet sõbralikumana rajaplaneeringuga.

ANTI TUURIL

Orienteeruja lugejaküsitlus 2001 — teeme koos ajakirja paremaks!

Novembri alguseks oli toimetusse laekunud 20 lehelugeja vastused. Vastajate hulgas on 4 naist, 15 meest ja üks ananüümne isik. Allpool toome väikse valiku saabunud arvamustest.

1. Millised huvitavad teemad on ajakirjast seni täiesti kõrvale jäänud?

- * SKM, tippspordist ja tippsportlastest võiks ka rohkem olla
- * tegijate võistlusjärgsed kommentaarid/analüüsid
- * regulaarsed ülevaated maailma tippude tegemistest (treeningud, võistlused, toitumine, vigastused jms)
- * välismaa noorte tegemised, välismaa rahvaorienteerujate tegemised, orienteerujad läbi võhiku pilgu

- * Võistluste korraldamise kogemused, näpunäited jne
- * Meie tippude tegemistest välismaa klubides ja muudel välisvõistlustel kui MM/EM on vähe kuulda. Samuti orienteerujate tegemistest teistel spordialadel (kasvõi Külli Kaljuse EMV kuld poolmaratonis sügisjooksult)
- * meditsiini ja taastumise teemalised kirjatükid
- * orienteerujate tegemised mitte-orienteerumise valdkonnas
- 2. Võin pakkuda ajakirjale materjali/kaastööd järgmistel teemadel:**
- * kahjuks ei
- * mõned fotod
- * Oi, oi - olen vana luuser, ei saa ühegagi hakkama. Äkki proovin kunagi mingit jura ajada.
- * orienteerumine
- * Šveitsis toimunud 6-päevasest võistlusest 6-Giorni, kus

- osales 20 eestlast ja saadi 3 esikohta ning 1 teine koht.
- 4. Ajakirja juures häirib mind kõige rohkem.....**
- * Mulle isiklikult ei paku absooluutselt huvi jutukesed noortega.
- * Esikaas on jumalast sigrimigri, pealkiri sulab nii ära, et ei saa kohe aru, mis ajakiri käes on.
- * domineerivad noorte arvamused elust
- * puudub keeletoimetaja ning tekstides esineb palju kirjavihemärkide ning õigekirja vigu. Kirjutajad kasutavad liiga palju kõnekeelt
- * mõned teemad on jäänud poolikuks. Alustati noorte tutvustamist a-tähedega ja ega suurt kaugemale jõutudki
- 5. Ajakirja hind...**
- a. võib olla kuni 10, 20, 25, 35 krooni
- b. 10 krooni on paras-2

- 13. Sobiv numbrite arv aastast on... 6 - 12**
- 14. Orienteeruja Kuldsulg 2001 ehk 2001. a parimad artiklid on kirjutatud.....:**
- VELLO VIIRSALU**
- ANDER OJANDU**
- KAIDI OONE**
- SIXTEN SILD**
- OLAVI KÄRNER**
- ERIK AIBAST**
- LEHO HALDNA**
- RUTH VAHER**
- Toimetus (M.Vaher, Aia 2-3, Rõngu 61001, maretvaher@hot.ee) ootab EOLi Üldkoguni veel vastuseid! Endiselt on loosis TASUTA Orienteeruja 2002. a tellimus!**

Orienteeruja toimetus

Armo Hiie

Idee

Sai siis pikka aega peas tiksunud plaan augusti lõpus teoks tehtud: panime end Alariga kirja üritusele, mille stiiliks oli rogain. Inimene on uudishimulik, mis parata. Läksime asja tegema kahel põhjusel: saada kogemus kaheksatunnisest rännakust koos koostöö ja võimete kontrolliga ning nautida kaunist sügisest loodust heas seltsis.

Alar Abram (AA):

"Südamepõhine sai hellitatud soovi kogu maa joostes läbida, seda surus alla täielik teadmatus enda võimetest teostada sihipäraseid liigutusi sportliku soorituse 4-st tunnist edasi."

Algas ettevalmistus võistluseks, ühist treeningut me Alariga ei teinud, igaüks valmistus individuaalselt. Koostöö sujumise pärast mina eriti ei kartnud, mureks oli pigem füüsiline ettevalmistus, mis pärast kevadisi traumasid ja põdemisi ei andnud lootust eriliseks optimismiks. Läks aga teisiti. Lisaks tuli võit.

AA: *"Kodutööks (lisaks ilmselt kogu eelneva elu kestvussooritustele) sai läbi mõeldud eelnevatele, max. 3 tunniste pingutustele tuginedes ekstreemolukorras seedetraktile võimalikult vastuvõetavad toiduained. Kapipõhjast tuli välja otsida vana kooliteed käinud seljakott, millega sai pimedas (et keegi ei näeks, niigi peavad imelikuks) maja ees 2 liitri veega testjooks sooritatud. Viimane asi mõjus ootamatult kainestavalt - selgus, et seljakott puhtteoreetiliselt oletatava tarbitava vee massiga surub maha igasugused vähegi lennukamad mõtted ja jooksumammud. Jõudis päralt ka lõplik selgus, et tempo aluseks tuleb võtta mitte mingi kaaluited kilomeetriaeg, vaid lihtsalt mõnus basaalne sörgitempo, mida seljakott võimaldab. Igaks juhuks sai varustusse lisatud vöökotist ühe vee pudeli jaoks, et hajatada massi jaotumist."*

6. oktoobri hommik – pilk aknast välja: päike! – seega on umbes 50% ürituse õnnestumise tagatud. Kraadiklaas küll

...ehk kas on võimalik joosta 8 tundi?

näitas kaheksat pügalat, aga on alust arvata, et päevaks tõuseb 13-14 kraadini. Nii ka läks.

Kohale jõudes hoomasime kohe sündmuse erilisust: korraldajad panid autonumbri kirja... Vahva on valikvõistluse omapära - rahvas läheb ju korraga metsa ja toimub ühine valmistumine: seletamine, kogenumatega konsulteerimine, riiete ja seljakottide selga passitamine. Aga ka huumor.

siiski lahtiseks, teadmata omi võimeid. Hiljem selgub – jooksu pealt väsinud aju ei ole võimeline väga analüütiliselt enam mõtlema. Seega, rajavaliku variante tuleks piisavalt ette välja töötada.

Võistlus

Stardi eel saime kätte tugevale kilele trükitud uhke nimelise legendikaardi ja kõik oli valmis jala joonele

Õnneks jõudsimme vahepeal jälle kõva maa peale ja asi muutus. Jookseme sörki. Füüsis tundub OK, peatusi on olnud minimaalselt, peamiselt riituse ja varustuse sättimiseks.

Enne 57-ndat jälle soine, kergendusega jooksimise vahelduseks jälle reljeefil, 25, 34, radu, teid, sihte kasutades, sama 35, 49, 20 kohta, jõime enamasti hoo pealt.

Sel teisel tunnil tekkis nende teede peal üksluisus, otseminekud pakuvad ikkagi hingele rohkem, ka esimesed jutud omavahel said räägitud.

Vahelduseks jälle mägedes, 48 võtsime puhtalt, téerajal tulid lennukal sammul Erm-Gans vastu, meie läksime rabasse. Seal asub KP 55. Uskumatult ilus vaade avaneb avarduvale rabamaastikule. 20,6 km joostud (aeg 2:22), küll soovisime nautida veel seda kaunidust, aga pagan - järgmine etapp tingib vastujooksu.

Jälle teele, heas tempos Siimsaare-Liblik tulevad vastu, Shvedide tiim ka, jookseme. Veel on kõik harilik, nagu tavaline pika otsa trenn, mida iga aasta saab tehtud kümneid ja kümneid kordi. Veel on.

50 juures tegime lühikese peatuse, kohe edasi. Läbisime 58 ja lagendikul varsti kohe toimus esimese söögipaus. 29,0 km, 3:17 on joostud. Peatus 2,5 minutit. Esimene väsimus murrab konti, lasime söögijoojil hea maitsta, märkasime, et joogivaru on kassin. Põhjust rahuloluks andis arusaam, et olime jõudnud kaardil kõige kaugemasse punkti ja aega oli veel hulgaliselt kasutada.

52 ja 47 saime hõlpsalt, enne 46 väiksed kaardiprobleemid, aga ka nendest saime võitu. Jõuame Õhutõrjedivisjoni omadele järele. Ületame kanali ja otsime Jägala jõest ülepääsu. Mida aga pole on sild, tamm on, aga sealt üle minna oleks riskantne. Kas tõesti oleme omadega umbtänavas? Aga vaist ei vea alt: tammist allpool on vesi jões põlvini. Kuna vee läbipaistvusele ei olnud midagi ette heita, tegime joomise ja võtsime vett kaasa: mina 0,8; Alar igaks juhuks küll vaid 0,5

Alar Abram ja Armo Hiie olid eelmisel aastal Eesti MV pikal rajal 1. ja 3.

Foto Tiit Tali

Korraldajatel toimis kõik nagu kellavärk: 30 minutit enne starti saime võistluskaardi kätte. Algas ülesande 1. osa lahendamine: teevalik. Kohe esimene pilk kaardile näitas, et rajameister ei ole hellitanud – punktid olid pillutatud ühtlaselt laiali üle kogu 80 ruutkilomeetrise maa-ala.

AA: *"Süvenemise järel saime siiski enda jaoks selgeks esialgse võtme millega mõistatust murda, ainsaks probleemiks jäi üks segane koht jõe peal – on seal sild või mitte (hiljem selgub, et on tamm)?"*

Planeerisime kohe julgelt retke kõige kaugematesse ja hinnalisematesse punktidesse, kaasa haarates kõik teele ette jäävad saagiandjad. Fiiling on laes. Lõpuosa strateegia jätame mõningaid võimalusi vaagides

panekuks. Käis naturaalne, kahkest puuklotsist tekitatud avapauk ja suundusime esimesi lähedal asuvaid odavaid, suhteliselt tee peale jäävaid punktikesi läbima.

Võtame KP 24 ja siirdume lõunasse. Algus on läbitavusest tingitult üsna aeglane, 22, siis 41. Probleeme valmistab 30000ne mõõtkava. Sooetapp 38-sse (tagantjärele ehk viga - parem käik oluks 22-38?), jälle rabamets ja esimene 5-punktiline - 51. Aega kulunud 55 min (läbitud 7,25 km).

AA: *"Tunne kehv – 1/8 selja taga, aga silma järgi hinnates ei ole veel kuhugi eriti jõudnud, seda süvendas arusaam, et pudel vöökotist oli lipsanud kaunisse Kõrvemaa sohu. Nagu hiljem selgus, oli see teatud hetkel väga vajalik pool liitrit."*

liitrit. 3:58 stardist (34,5 km), Saldo: 71 punkti 140 st on kogutud, huvitav kas tõesti tekib võimalus kõik punktid ära noppida?

Üldine enesetunne rahuldav, jõe läbimine isegi värskendas. Edasi! 40, selle KP piirkonnas tuli mitu võistkonda vastu. Peale vetruvat lagedat tuli lageda nurgas vööni sügav kraav, sumasime läbi, käime 54-s(4:23), 42, tee-etappe on palju. Varsti tekivad esimesed ihuhädad, Alaril on vaja varba plaasterdamist, kaotame paar minutit. Seejärel sai juba lõpuosa planeerima hakata, otsustasime mõned kaugemad ja väheväärtuslikumad vahele jätta, sest teadvusesse jõudis, et tempo oli langusteele jõudnud. Samas lipsaski (jooksu peal tehtuna) märkamatult sisse paar väikest planeeringuviga.

4 tundi ja 53 minutit stardist(42,1 km): jõuame maanteele. 53 KP on sihti pidi minek, punkt kaugelt näha, Alaril väike toidupaus, varsti tekkisid ka mul neelud ja peale KP 36 tegime pikima, u. 3 min. söögipeatuse. Kõhtu läks võileib lõhepasteediga, kartulikrõpsud, koort, multivitamiini jooki. Jägala vesi pole ka vilets mitte. Alar täitis loodusesõbra missiooni ja viskas enamuse oma võlleibadest lindudele – sööki oli tal vast 24 tunni jagu, jook aga peaaegu lõpukorral.

Edasi tuli Kreo, seda metsa mäletame ammusest. Kunagi sai seal päevakul joostud, oli aimata tempo edasist langust. Peale seisakut ei vea hästi, põlvede peale hakkab. Kangutasime edasi. Vahe 39-32 oli soine, 33 minnes kasutame teed, sama vilets on 43-e minnes sihti mööda, kõigele lisaks tuleb kaela vihmasabin, märjad oksad peksavad vastu keret. 43 juures viskasin mõnuga hetkeks kõhuli, nii on parem olla. KP 56: otsevariant – see tähendas pikemat kõndi – väsimust on sedavõrd kogunenud, et ei sunni puude vahel ja reljeefsel sihil enam küll jooksma.

6:20 (52,5 km) tegime otsuse 30 vahele jätta ja läheme otse põhja maanteele, et Vetlas ületada maanteesild ja vett tankida. Maanteel on juba enesepiitsu-

tamise vaev – toores, väga! Aga tegemist on endiselt jooksva võistkonnaga. Sillal selgus, seisv vesi juua ei sobi – tegime lõpu viimasele veele ja kulgeme janustena edasi: kohe tuleb korralik teevaliku aps, suundume uimas peaga 59-sse (parem olnuks variant 37-59-44). Rakvere OK noored kulgevad samas suunas, tuleb end jooksma sundida. Peale asfaldi põrutab ka kruusateel kõvasti. Juua! 37 minnes ahmime kuiva käsnana viimast korda ühe sõbraliku vanamammi juures vett ja oleme päästetud.

Käib võistluse viimane tund. Väsimusepuhangud süvenesid, kusjuures need valdasid meid vaheldumisi eri aegadel. 31 kaugel teedeta võsas tundus hullumeelsusena.

AA: “Jäi 40 minutit, viimased 2-punktilised, veel ei teadnud, mitu tükki jõuab. Adrenaliin läheb verre, kiirus kasvab, tekib üllatavalt kerge tunne, seljakott ka ju tühi.”

Punkt 21, karjääri lähedal, kergelt tuleb ka 27. Oleme Voose kauneimates paikades, aga neile silmi ei jätku. Selge, jõuame veel oosile 28-sse, aga ei enam. Muuseas, jooksis kogu rahvas ümberringi, ja neid oli palju, ilmselt kaasvõistlejate mõjul. Pöördume tagasi. Alaril jätkub veel energiat lõpuspurdiks. Kell 17.22 saabusime tagasi. Enesetunne on üllatavalt hea.

Finišis toimus 2 pika laua ümber üldine söömine-joomine ja melu.

AA: “Korraldajate piiramatu kogusega viineriga salat tahab keele alla viia, sai ju päev küpsise, šokolaadi ja kartulikrõpsu peal mööda saadetud. Kahjuks paneb vaevast seeditrakt omad piirid peale. Huvitav, et keegi ei ole ennast riimaks tõmmanud, ei hakka silma päästebriigaadi hoole all viibivaid tilgutitega ekstreemspordlasi. Rahvas seab täiesti adekvaatselt ringi.”

Kokkuvõtteks.

Jah, see on võimalik!!! Kõik on võimalik, tuleb ainult harjutada ja osata oma võimeid hinnata. Joomine pingutuse ajal on eriti tähtis, samuti jalanõud ja riietus, aga see sõltub paljugi ilmast ja maastiku spetsiifikast.

Vedelikku kulus meil ~3,3 l/nägu. See on probleem - seda seljas kanda oleks mõnevõrra tülikas. Kuna elu näitas, et peaaegu kõik 8 tundi on võimalik joosta, siis oleksid joogipunktid või veefiltrid kasutatamine ka väikesed mõtted. Toitu läks oodatust vähem. Saadud kogemustest on kindlasti kasu uutel jõuproovidel. Ja miks mitte proovida ka klassikalist rogaini – 24 tundi ühtejärge.

Maastiku kohta ütles, et kohati kaunis, aga kokkuvõttes siiski suured alad olid võrdlemisi raskesti läbitavad, mis tingis hulgaliselt teejooksu. Mets koosnes põhiliselt segametsast, aga ka rabamännikutest kuni pajuvõsani välja. Ideaalne oleks männimetsas, Põhja-Eesti ei ole siin oma võimalustega kitsi.

Korraldajate põhjalikkus jättis väga hea mulje, aitäh neile, tore üritus! Ja tänud ka osavõtjatele, ilma kelleta poleks ka üritusi olemas.

Võistluse statistika: SKM I (Alar Abram –Armo Hiie)

Kaart: 1:30000 h=5m

Kontrollaeg: 8:00'

Distsantsil olnud aeg: 7:52'

Võetud KP-de arv: 35

Läbimise järjekord: S-24-22-41-38-51-57-25-34-35-49-20-48-55-45-50-58-52-47-46-40-54-42-53-36-39-32-33-43-56-59-37-44-21-27-28-F

Tulemus:128 p. (10x5;10x4;8x3; 7x2)

Valitud variandi pikkus otse: 51,75 km

Läbitud teepikkus: 65,1 km (125,8%), km läbimise keskm aeg 7,15, keskm. kiirus 8,27 km/h (s.h. 1. pool 8,69 km/h, 2. pool 7,85 km/h).

Toonus Cup, algus lk 24.

Natukene kruvide keeramist ja ratta puhastamist ning jälle rõõmuga edasi!

Viiendasse minek on hea kuni sinnamaani, kus tuli ca 200 meetrit liivast tõusu võtta. Kuues jälle kergem, kuid arvestades juba võisteldud aega ja väsimuse astet on ka mööda sirget teed sõit paras piin.

Kuuendast seitsmendasse ainult ühe mõttega – “enam ei ole palju jäänud”! Väsimus on meid murdnud totaalselt. Pingutuses osalesid aktiivselt KÕIK lihased, õhtul süües selgus, et ka suulagi on valus. Järele mõeldes oli see ilmselt sellest, et hambad risti mäest üles sõites said ka suulagi (ja seal olevad “lihased”?!?!?) kätte pingutuse millega nad ei ole harjunud :)

Teel eelviimasesse kp'sse tuleb küll võtta selleks hetkeks väga kõrgetena tunduvaid mägesid ja võidelda krampide ja muu säärasega, aga õnneks saab seda kõike teha mööda kruusa- ja asfaltteed sõites. Punkt paistab juba eemalt mäe otsast. Küll on hea mäest laskuda :)

Punktist väljudes saame infot, et oleme esimene naiskond! Mida?!?!? Ei saa olla võimalik! See on raudselt mingi eksitus... See pisike sõnum annab väsimuse hetkel tohutu jõu. Viimasesse minek on küll vaevaline aga vaid üks mõte peas – “Meie ja esimesed?!?!?”. Viimane punkt mäe otsas ei tundugi niiväga mäe otsas olevat.

Finiš. Oh rõõmu :) Uskumatu tundus see võit endalegi.

Kokkuvõttes olen oma tiimiga ja võistlusega väga rahul. Järgmiseks korraks soovitaks just jooksuetapil korraldajatel rõhuda rohkem orienteerumisele mitte niiväga jooksule. Siis ei oleks olulised vaid jooksjavõimed vaid ka oskused ja teevalikud mängiks oma osa.

Kahjuks pole mul teada kui palju orienteerujaid osales ToonusCupil ja kahjuks ei tea ma ka kõiki võistkondi, kus oli kasvõi üheks osalejaks orienteeruja aga palju oli neid küll ja üldarvestuse kaks esimest meeskonda koosnesid orienteerujatest.

AKADEEMILISTE ORGANISATSIOONIDE ORIENTEERUMISPÄEV

Andres Luga
Võhik-peakohtunik

Möödunud hooajal viis Mait Tõnisson läbi Eesti akadeemiliste organisatsioonide vahelise orienteerumise karikasarja korporatsioon (korp!) Vironia karikale. Pika nimega lihtne võistlus seisnes selles, et tudengiorganisatsioonide liikmed võtsid osa orienteerumispäevakuist, tuues iga osalemisega oma organisatsioonile ühe arvestuspunkti. Organisatsioonide lõikes pidas arvestust Mait ise; karikasarjale pani punkti käesoleva aasta 15. septembril Jõulumäel toimunud korp! Vironia orienteerumispäev, mida korraldas (üllatus-üllatus) jällegi Mait Tõnisson.

Orienteerumispäeva õnnestumisele aitas väga tugevasti kaasa Pärnu orienteerumisklubi Westi esinaine Ilme Palu, kes algselt pidi olema vaid rajameiser, kuid pani oma õla alla ka võistluse korraldamises ning oli selle tugisambaks.

15. septembri hommik saabus halli taeva ning lausvihmaga, kuid pikkamisi läks ühtlane sabin üle tibutamiseks ning üksikuteks vihmasarjateks, kuni Pärnu kandis hakkas paistma ka heledam taevast. Jõulumäele jõudis kuiv ilm koos Maiduga ning äsja metsast tulnud väga märg ning samavõrra

rõõmus rajameister oli rahul nii meie saabumise kui ilmamuutusega. Õnneks ei murdnud vesine hommik ka valdava enamuse osalejate moraali – registreerunuist saabusid kohale pea kõik ning rajale läks 35 meest ja 4 naist, moodustades 10 mees- ning 2 naiskonda. Siinkohal väärib mainimist, et Eesti organisatsioonidele pakkus kahe võistkonnaga konkurentsi ka korp! Vironia sõpruskorp! Selonija Lätist.

Kavas oli valikorieerumine: 31-st kontrollpunktist tuli tunni jooksul tuli leida võimalikult palju. Võistlus oli võistkondlik; võistkonnad moodustati organisatsiooniti ja kuni neljaliikmelised, arvesse läks kolme parima punktisumma. Punktisarvestus oli eelmistest aastatest leebem – leitud punktide arv korrutati kolmeks, alles seejärel lahutati trahvipunktid; paar aastat tagasi kolmeks korrumist võistlusmäärustikus ei olnud ning seetõttu läksid mõned võistlejad miinusesse, mida seekord ei juhtunud.

Võistlejate tase oli seinast-seina: osales näiteks Ander Ojandu, aga ka need, kellele kompass pigem nuhtluseks, kui abiks oli: “10 minutit otsisin kompassiga esimest punkti, siis lõin käega ja panin silma järgi ja

Anno Aedmaad aitab stardis kaasvõitleja Rotaliast Üllar Vaadumäe

Foto: Mait Tõnisson

kohe-varsti saingi kätte.” Et tegu on pigem õnneliku pühapäevaspõltselase kui teise Jani Lakaneniga, annab tunnistust asjaolu, kuidas leiti üks kontrollpunkt: “Sõrgin rahulikult, kuulan rähni toksimist, kui vaatan – ohhoo! – 9. punkt otse ees!”

Künklik maastik ajas ühe osaleja niivõrd segadusse, et ta kontrollalaega koguni pool tundi ületas. Lükand ümber oletused, et hilinemise põhjustas asjaolu, tema samal päeval just metsamineku tarbeks ostetud taevasinine 15-kroonine kell oli kuupäevavarežiimis, tunnistas ta äraeksimist ning kohalike elanike abivalmist, kuid mitte eriti abistavat suhtumist. Nimelt jõudis eksinud orienteeruja vallamaja juurde, mille ligiduses kohtas suhteliselt eakat meest, kelle käest ta tagasiteed küsis.

“Kuidas spordikeskusesse saab?”

“Vot sealtkaudu saab.”

“Kui pikk maa on?”

“Vot ei oska

õelda.”

“Kuidas minema peab?”

“Ei mina tea, ma ise olen ikka sealt teistkaudu käinud.”

Mitmeid sportlasi ajasid segadusse ka seenelised – nähes metsas küürutavat kogu, tegid paljud järelduse, et see on kontrollpunkti leidnud konkurent. Lähemale jooksnud, oma viga taibanud ning väärikust säilitavalt ükskõikselt eemale sõrkiwad võistlejad kuulsid mõnikord ka vihjeid stiilis “aga teised jooksid teisele poole”.

Nagu öeldud, ei jäänud metsa keegi ning kõik võistlejad said kirja positiivse tulemuse. Pärast saunaskäiku ning õhtusööki tutvustas proua Palu Eesti orienteerumise ajalugu ning kaardimeistrite tähtsat, kuid tänamatut tööd; seejärel selgitas Ander Ojandu suusaorienteerumise eripärasid – kuidas tulevad võidule kasuks “rakmed”, täpne silm ja kiire mõtlemine. Hariva jutu lõpuks informeeris Mait Tõnisson kohalviibijaid karikasarja ning orienteerumispäeva võitjatest.

Parimad selgitati üsna mitmes kategoorias. Auhinnalauda aitas sisustada ka EOL.

Võistkondlikus arvestuses võitis orineteerumispäeva korp! Rotalia I võistkond koosseisus Ander Ojandu, Meelis Atonen, Andris Sprivul, Anno Aedma.

O-Päeva 3 individuaalselt parimat, vasakult 3. Alberts Lacis (Selonija), 1. Ander Ojandu (Rotalia), 2. Mait Tõnisson (Vironia)

Foto Mait Tõnissoni erakogust

VÖISTLUS

Meeste arvestuses sai esikoha Ander Ojandu 93 punktiga (tema läbis ainsana ka kõik kontrollpunktid ning vabandas oma võitu: "Ma võtsin eesmärgiks lihtsalt kõik punktid läbi joosta."). Naistest võitis Marge Mõtte 60 punktiga. Eriauhinna sai kõige püsivam võistleja, kes kõige kauem nautis kohaliku looduse võlusid. Nagu arvata võite, oli selleks ülalmainitud äraeksija, kes sai auhinna sama toreda seinakella, nagu ta käekell oli.

Terve hooaja väldanud karikasarja võitis korp! Vironia 83 arvestuspunktiga ja sai ühtlasi auhinna suurima osalejate arvu eest – kokku käis orienteerumas 11 erinevat meest. Oma organisatsioonile enim punkte toonud võistleja auhind läks Läti – sõbraliku naaberriigi esindaja Alberts Lâcis jõudis metsa kokku 23 korral.

Pühapäeva hommik tervitas mannapudru ning võimalusega tutvuda kohalike vaatamisväärsustega; nimelt nõustus hr. Mart Liira, kes kunagi tegeles orienteerumisega, kuid nüüd majaehitamise ning koduloouuringutega, meile ümbruskonda ning selle ajalugu tutvustama. Saime teada, et kohalik vallamaja on tegelikult keerulisema ajalooaga kui peale vaadates paistab, miks luteri kiriku remont ei edene, kuid õigeusu kirikumõisa oma edeneb. Et tegu on suuresti hr. Liira algatusega, annab aimu tema märkus lipuvarde asukoha kohta: "Ja minul oli see õigus, et ma lõin siis veel keset võsa kanna maasse ja ütlesin, et siia saab lipuvarras ja just selles kohas see praegu ongi." Tõesti, võsast polnud märkigi, küll aga on näha mainitud lipuvarrast, kiike ning lõkkeaset, kus sel aastal esimene jaanituli peeti.

Tutvusime ka Tolkuse raba õppe-rajaga, kusjuures metsas oli ebatavaliselt palju seeni, sealhulgas

kärbeseeni. Osutus, et sealne maastik polnud ilus mitte ainult meie harimata ilumeelele, kuna kohtasime umbes 5-liikmelise fotograafise rühma usinasti loodust pildistamas. Loomulikult sattusime fotograafidega vastakuti keset raba, kus rajalt kõrvale astumine ilma kummikuteta meeldiv ei olnud. Õnneks olid pildistajad nimetatud jalavarjudega varustatud, mistõttu nad ise raja kõrvalt läksid. Üks meie seltskonnast, lahke, kuid lihtsameelne, tegi härrasmeeliku žesti ka ise rajalt kõrvale astudes. Jalavarjudeks vaid kingad, taipas ta oma viga kiiresti, kuid siiski liiga hilja; ja kui ta paar minutit hiljem lauka juures jalga, kinga ja sokki pesi ning oma püksisäärt puhutaks nühhkis, tõttasid paljud olukorda oma huvides ära kasutama, tehes pilte kauni ning metsiku looduse ning selle ohvriks langenud härrasmehe taustal.

Külastasime ka Konstantin Pätsi sünnikohta, kuhu on ka vastav mälestusmärk püstitatud. Kuna enamus olid seal juba varemalt käinud, siis lagunes pulmarongi mõõtu seltskond pärast "rappa sattumist"; küll aga kripeldas kõigi südames soov järgmisel aastal taas kõigest sellest osa võtta, mis Maidu kulmu kortsutama ning kurtma pani, et üksi on maru raske säärest ettevõtmist korraldada. Ja olgu lõpetuseks tänusõnad neile, tänu kellele kõiksetorevark toimus:

Mait Tõnisson - peakorraldaja;

Ilme Palu – rajameister ning korraldava kohtunik;

Mart Liira – harrastajast koduloouurija, kes ei pidanud paljaks ehitustööd sinnapaika jätta, et meile ümbruskonda tutvustada;

Martin Palu – rajameistri parem käsi ning kontrollpunktide pliiatsitega varustaja. ■

Mehed

Nimi	Võistkond	Tulemus Aeg	Punkte	Karistus
1 Ander Ojandu	Rotalia I	93 57:59	31	0
2 Mait Tõnisson	Vironia VIIIk	90 59:34	30	0
3 Alberts Lâcis	Selonija I	87 65:11	31	6
4 Andris Sprivul	Rotalia I	81 54:40	27	0
5 Rain Semper	Vironia VIIIk	81 57:34	27	0
6 Meelis Atonen	Rotalia I	73 67:36	27	8
7 Anno Aedma	Rotalia I	69 59:10	23	0
8 Peep Otsavel	Vironia VIIIk	68 60:03	23	1
9 Ardo Pajur	Vironia IV	60 59:31	20	0
10 Gatis Gurckis	Selonija II	60 59:58	20	0
11 Raul Allikivi	Selonija II	58 61:35	20	2
12 Ville Allikver	Tehnola	55 61:05	19	2
13 Urmas Raude	Leola	52 61:20	18	2
14 Tarmo Kõöp	Vironia II	51 58:23	17	0
15 Sandis Zuzans	Selonija I	48 58:50	16	0
16 Jaan Tärno	Leola	48 59:03	16	0
17 Urmas Veersalu	Leola	46 64:02	17	5
18 Raimo Kleinert	Tehnola	45 58:54	15	0
19 Olev Sepp	Vironia VIIIk	45 65:44	17	6
20 Mark Zirk	Vironia IV	42 56:27	14	0
21 Tarmo Jepselg	Tehnola	39 56:04	13	0
22 Kaupo Kiisler	Vironia III	38 63:45	14	4
23 Jânis Mincâns	Selonija II	36 58:22	12	0
24 Tarmo Tüür	Rotalia II	36 58:37	12	0
25 Dzintars Dârzi	Selonija I	34 61:13	12	2
26 Niilo Hein	Vironia IV	33 62:20	12	3
27 Ülâr Vaadumäe	Rotalia II	25 61:26	9	2
28 Marko Laurits	Küli	24 57:35	8	0
28 Silver Sassi	Küli	24 57:35	8	0
30 Peeter Luikmel	Vironia II	22 61:02	8	2
31 Lauri Prei	Vironia III	22 64:48	9	5
32 Kaimar Seljamä	Vironia II	21 56:35	7	0
33 Andres Aldoja	Vironia III	21 57:10	7	0
34 Rolands Irlkis	Selonija II	15 56:47	5	0
35 Margus Paimets	Vironia IV	9 89:30	13	30

Naised

1 Marge Mõtte	Küli	60 52:39	20	0
2 Miina Käos	Põhjala	48 59:13	16	0
3 Mari Kerge	Küli	27 55:51	9	0
4 Merle Lemberg	Lembela	24 57:35	8	0

Meeskonnad

Rotalia I	247	Niilo Hein	33
Ander Ojandu	93	Margus Paimets	9
Meelis Atonen	73	Rotalia II	119
Andris Sprivul	81	Raul Allikivi	58
Anno Aedma	69	Tarmo Tüür	36
Vironia viilkogu	239	Ülâr Vaadumäe	25
Mait Tõnisson	90	Selonija II	111
Rain Semper	81	Rolands Irlkis	15
Peep Otsavel	68	Gatis Gurckis	60
Olev Sepp	45	Jânis Mincâns	36
Selonija I	169	Vironia II	94
Alberts Lâcis	87	Tarmo Kõöp	51
Dzintars Dârzi	34	Peeter Luikmel	22
Sandis Zuzans	48	Kaimar Seljamä	21
Leola	146	Vironia III	81
Urmas Veersalu	46	Lauri Prei	22
Jaan Tärno	48	Kaupo Kiisler	38
Urmas Raude	52	Andres Aldoja	21
Tehnola	139		
Ville Allikver	55	Naiskonnad	
Raimo Kleinert	45	Põhjala	48
Tarmo Jepselg	39	Miina Käos	48
Vironia IV	135	Lembela	25
Mark Zirk	42	Merle Lemberg	25
Ardo Pajur	60		

3/4 O-Päeva võitja korp! Rotalia esindusmeeskonnast: vasakult Anno Aedma, Ander Ojandu, Andris Sprivul. Pildil puudub Meelis Atonen.

Foto Mait Tõnissoni erakogust

**Uudis - Suusaorienteerumise kaardihoidjad
al. 450 kr**

**Uudis - Suusatajate võistluskostüümid
(ka klubivärvides) al. 850 kr**

SILVA

orienteerumisvarustus

**ikka odavaima
maailmahinnaga!**

**Sügistalvisel soodumüügil kuni 15.03.2002
enamik varustusest odavaimast maailmahinnast veel
5-10 % soodsamalt!**

Moscompass - tippasemel kompassid 200-350 kr
Ilves-Extra võistlusriietuse ja tuuledresside klubitellimused -
uued materjalid

Ergo reisi- ja võistluskindlustuse vormistamine
orienteerujaile erisoodustusega

**Silva OÜ Skvaier, c/o Mati Poom, Regati 1, 11911 TALLINN
GSM 050 74686, t. (0)6398651, t. kodus&faks (0)6576118
e-mail: matip@hot.ee, mati@esk.sport.ee**

Teatame sügava kurbusega, et raske haiguse tagajärjel on lahkunud meie hulgast Venemaa teenekas orienteerumistreener ja -aktivist

**LEV KROHIN
1.12.1930 – 16.11.2001**

Lev Krohin oli alati abivalmis ja südamluk sõber paljudele eestlastele, nende hulgas NL koondisse kuulunud Eesti tippsportlastele.

Eesti Orienteerumislüü

**Jätakub ajakirja Orienteeruja
tellimuste vastuvõtt
2002. aastaks!**

Kokku ilmub **8 numbrit**.
Aastatellimuse hind **160 kr**.

Üksikmüügis on ajakirja hind **25 kr**.

Tellimiseks tuleb saata oma nimi ja posti-
aadress e-maili aadressile maretvaher@hot.ee,
tellimuse eest tasuda Eesti Orienteerumislüüdu
a/a 221002100295, Hansapank
Enne 1. detsembrist saavad ajakirja tellijad
osta EOLi litsentsi sooduhinnaga!

Tellimuste vastuvõtt ka Üldkogul!

Maret Vaher

25.10.2001

ORIENTUUR'2001-2004

Balti MV 18.-19.05.2002 Leedus

Bussireis 17.-20.05 (Tartu?)-Tallinn-Pärnu-Riia - Leedu - Riia-Pärnu-Tallinn (Tartu?) ette-valmistamisel. Majutustingimused, toitlustamine, reisi hind jm peale konkreetsema kutse saamist.

O-Ringen 20.-26.07.2002 Skövdes, Kesk-Lõuna-Rootsis

Järgmisel aastal möödub 10 aastat legendaarsest 3x1000 Baltimaade orienteeruja võistlusreisist Rootsi 5-päevajooksule Södertäljes. Võimalik meenusreis bussi- või minibussiga 18.-27.07.2002. 5 võistlust eritüübilistel, kuid hästijooostavatel maastikel. 24.06 puhkepäev ja võimalus käia Skara veepargis Sommarland. Voodi- ja põrandamajutus või oma telgiga võistluskeskuses. SI. **Osavõtumaksud kuni 30.11.2001 (NB!):** -16-a. 180 kr, 17-20 550 kr, 18-20E 725 kr, 21-90 1100 kr ja 21E 1300 kr, 1.12-28.02 +100 kr, 1.03-14.05 +200 kr, 15.05-15.07 +600 kr. **Võistlusreisi oodatav hind ilma osavõtumaksuta 3500 kr** (sis. bussikulud, dekipiletid, telgimajutuse võistluskeskuses või põrandamajutuse vabades korterites). Kajutikoha lisa al. 600 kr. Reisikindlustus 7 pv 100 kr ja koos võistluskindlustusega 150 kr. Registreerimis- ja majutusabi oma autodega sõitjale.

Suvereis 12.-27.08.2002 Ungarisse ja Sloveeniasse

Bussireis Ungari 6-päevajooksule (3 viimast päeva, 12.-17.8) Kiskunmajas Lõuna-Ungaris ja Sloveenia 3-päevajooksule (23.-25.8) Cerknos Edela-Sloveenias. Vahepeal 5 pv puhkust Aadria mere ääres koos ringsõitude ja rajatreeningu võimalustega. Bussis vaid viimane öö. Ungaris majutus kuni 10-voodiga üürimajades, muu majutus täpsustamisel koos ringsõiduplaaniga ja Sloveenia korraldajatega. Oodatav hind registreerimisel 1.01 - 30.04.02 5900 kr (noortele 5600). Võistlejale klassides D55+ ja H60+ Orienteeri toetus 250 kr. Registreerimisel enne 31.12.2001 hinnasoodustus -150 kr, 1.05-30.06 +200 kr ja 1.07- 1.08 300 kr. SI-sõrme puudumisel rent 100 kr. I osamaks registreerimisel 2500 kr. Reisikindlustus 16 pv 164 kr ja koos võistluskindlus-

tusega 246 kr. Osavõtjale Orienteur'2002 T-särk.

Veteranide MMV 6.-11.10. 2002 Bendigos, Austraalias

Variant 1: Austraalia - 2.-20.10 - Tallinn-(London-Singapur vm.)-Melbourne-Bendigo (VMM, 2 näidisrada+3 võistlust 6.-11.10)-3 pv ekskursioone (12.-14.10) -Tasmaania saar (3-pv. jooks ja ekskursioone 15.-17.10)-Melbourne-(Hong-Kong vm-London)-Tallinn. Hinnaprognosis 35 000 kr.
Variant 2: Uus-Meremaa-Austraalia - 25.09-20.10 - Tallinn-(London-Singapur vm.)-Auckland-Rotorua-Wellington-Christchurch-Dunedin-Cristchurch-Melbourne, edasi nagu Variant 1. Hinnaprognosis 45 000 kr.
Hinnad ei sisalda toitlustamist. Kohapeal sõit üüriautode või minibussidega, majutus heatasemelistes hotellides. Osavõtjale Orienteur'2002 T-särk. Tasmaania on turismipärl, võrreldav Uus-Meremaaga. Registreerimine osavõtuks on käimas. I osamaks al. 5000 kr. Asjasthuvitatud - on aeg anda endast märku! Selle reisi korraldamine ei käi üleöö! Variant 1 on elujõuline ja toimub, 2. variantile on hetkel 2-3 soovijat, kuid ka see võib realiseeruda Orienteuri korraldusel või võimalikus koostöös World Wide Orienteering Promotion'i (SWE) või World Wide Compass'iga (FIN).

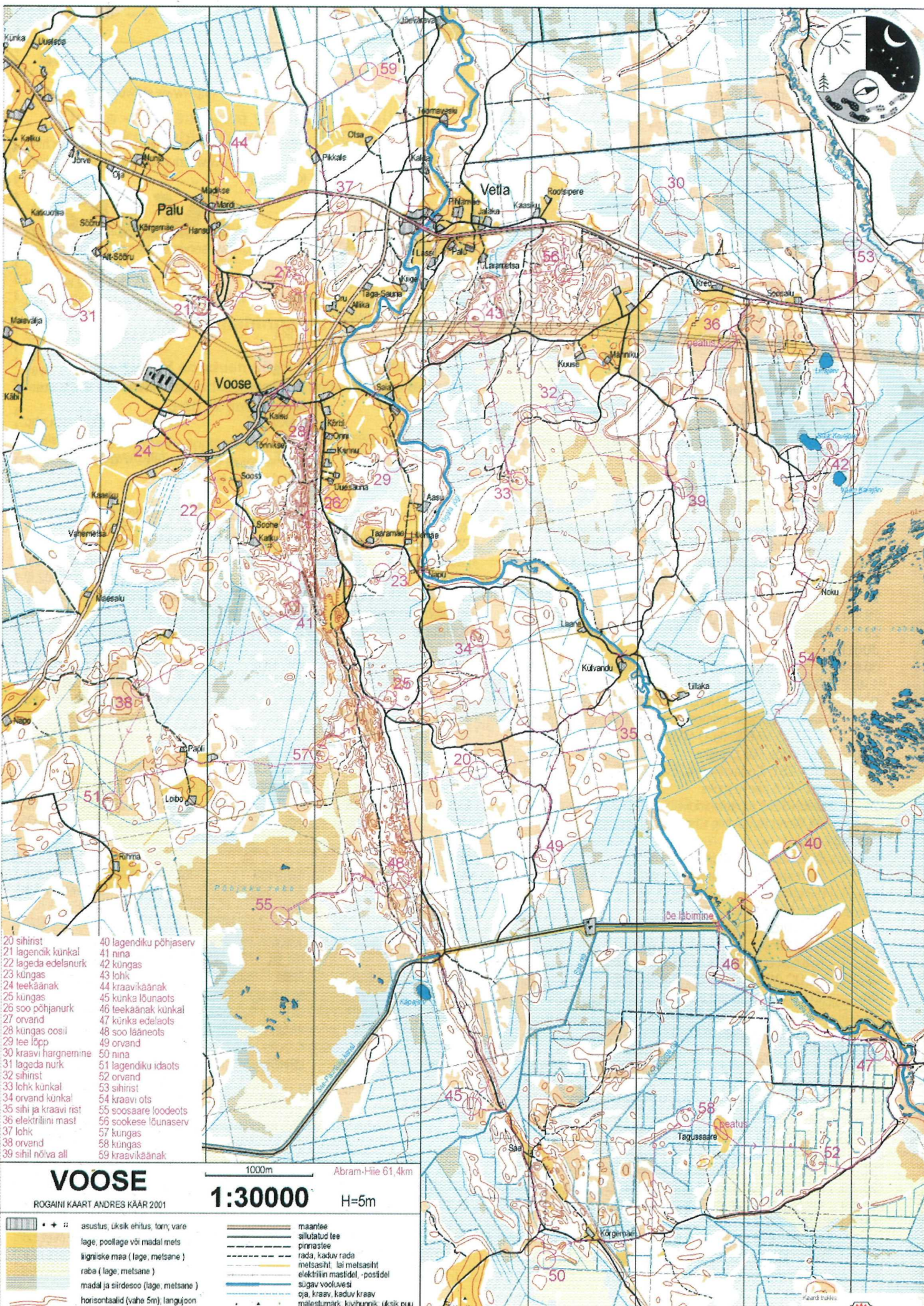
2003. a. Veteranide MMV 13.-17.07 Haldenis, Norras

Bussireis 11.-19.07.2003. Stockholm-Halden ca 550 km. Osavõtumaks kuni 30.09.2002 1500 kr, 1.10.02-31.01.03 1700 kr ja 1.02-15.05.03 2000 kr. Telgi-, põranda- või voodimajutus.

2004.a. Veteranide MMV Itaalias

Orienteuri reiseid registreerimine, täpsemad reisivõtted ja lisainfo ning Ergo soodsaim reisi- ja võistluskindlustuse vormistamine:
**Mati Poom, pk 76, Regati 1, 11911 TALLINN
GSM 050 74686, t. (0)6398651, t. kodus&faks (0)6576118,
e-mail: matip@hot.ee, mati@esk.sport.ee**

JAANUAR	võistlus		koht	riik	korraldaja	www lehekülg või kontakt
VEEBRUAR						
30.1-2.02	Juunioride Suusa-O MM samas ka veteranide Suusa-O MM ja Euroopa Noorte suusa-O MV	SI	Harrachov	CZE	IOF	http://www.skijwoc2002.nextra.cz/
8.-10.	Eesti MV Suusa-O (lühirada, teade)	SI	Kirikumäe		VÕRU	http://www.okvoru.ee/html/index.html
10.	TARTU MARATON		Otepää-Elva			http://www.tartumaraton.ee/tm/index.html
25.2.-3.3.	Suusa-O MM; HD 21		Borovets	BUL	IOF/BulOF	
MÄRTS						
APRILL						
6.	Karjalaskevõistlus; tavarada	SI	Kiigamäe	VÕRU		http://www.server.ee/okvoru/html/index.html
7.	Lihavõttesprint; lühirada	SI	Kiigamäe	VÕRU		http://www.server.ee/okvoru/html/index.html
12.	Põlva MV öises; öine tavarada	?	?			
13.-14.	Peko Kevad	SI		PEKO		http://my.tele2.ee/peko/
12.-18.	Rahvusvah. Koolispordiliidu (ISF) MV		San Pedro de Muel		POR/ISF	http://www.schoolsport.org
27.-28.	Tiomila, öine teade		Surahammar	SWE		
20.-21.	Jüriööjooks; öine segateade	SI	Jäneda		JOKA	http://www.tyri.ee/~jkarud/
MAI						
3.-5.	Ilves - 3; 3-päeva jooks (2.päev WRE)	SI	Pikasilla		ILVES	http://welcome.to/ok_ilves
4.-5.	Thermenland Open; 2-päeva jooks		Fürstenfeld	AUT	TV Fürstenfeld	thermenland.open@gmx.at
11.	Mercury MTBO; rattaorienteerumine		Kolgaküla		MERCURY	
12.	Virumaa O-jooks; lühend. tavarada		Väike-Maarja		RAKVERE	http://www.raok.ee/index.php
17.-19.	Rahvusvah Tartu Üliõpilasmängud, XVIII SELL-I mängud		Tartu	EST	EASL	http://www.ut.ee/easl
18.-19.	Balti MV; tavarada ja teade	SI		LIT	LOSF	http://www1.sonex.lt/losf/
25.-26.	Eesti MV; lühirada, HD 21 teade	SI	Köverjärve		RAKVERE	
JUUNI						
1.	XXIV Lõuna-Eesti KV	SI	Pikajärve		KOBRAS	http://www.polvamaa.ee/kobras
2.	Rosma jooks (Team 2003 kontrolljooks krossijooksus)		Rosma		PÕLVA	http://www.polvamaa.ee/kobras
1.-3.	MK etapid 1 - 2 (1 - lühirada, 2 - tavarada)	SI	Chiny-Arion	BEL	IOF / BelOF	http://www.frso.be/wcup2002/
7.-9.	MK etapid 3 - 5 (3 - sprint, 4 - teade, 5 - tavarada)	SI	Lausanne	SUI	IOF/Swiss OF	http://www.world-cup2002.ch/
15.-16.	Jukolan ja Venlojen Viesti teatejooks		Asikkala	FIN	AR	http://www.asikkala-jukola2002.fi/
21.-23.	Euroopa Noorte MV; HD 16, 18 klassid	SI	Gdynia	POL	WKS "Flota"	http://www.wksflotagdynia.pl/
29.-30.	Suvejooks; 2-päeva jooks	SI	Pudisoo		Orion	
29.	Valdade suvemängud		Türi/Rapla		JOKA/Orvand	
JUULI						
30.6.-3.7.	MK etapid 6-8 (6 - sprint, 7 - tavarada, 8 - teade)	Emit	Röros	NOR	IOF/ NOF	http://www.roros-il.no/wc2002/
1.-6.	Five Days of the Fortresses (ITA 5-päeva jooks)	SI	Folgaria	ITA	FISO	http://www.fiso.it/5days/
5.-7.	MK etapid 9-10 (9 - lühirada, 10 - pikk rada)	Emit	Idre	SWE	IOF/ SOF	http://www.orientering.se/wc2002idre
5.-7.	Ilvesteade; teate mitmepäevajooks	SI			ILVES	http://welcome.to/ok_ilves
?	1. MTBO MM (Ratta-O MM); HD21	SI	?	FRA	IOF	8.-13.
8.-13	Juunioride MM O-jooks			ESP	IOF	10.-13.
10.-13	VII 4 EST; 4 päeva jooks	SI	Võiste		West/JOKA	
15.-20.	FIN - 5; 5 päeva jooks		Varkaus	FIN	Savon Suunta	http://personal.inet.fi/urheilu/sasu/
21.-26.	O-RINGEN; 5 päeva jooks	SI	Skövde	SWE		http://www.oringen.com/
26.-27.	5th World Rogaining Championships (WRC)		Lesna	CZE	IRF/ CAR	http://www.top.cz/wrc2002/
AUGUST						
3.-4.	43-kavlen; veteranide teatejooks		Linköping	SWE		
9.-11.	14.Koprakarikas ja juunioride eel-MM	SI	Aarna	EST	KOBRAS	http://www.polvamaa.ee/kobras
11.-17.	Hungaria Kupa 2002; 6 päeva jooks		Kiskunmajsa	HUN	SZV O-Club	bülletään EOLis
17.-18.	Eesti MV; öine tavarada	SI	Malvaste		HOK	
18.	41.Hiiumaa karikavõistlused;	?	Tahkuna		HOK	
17.-18.	JOKA GP	SI	Jäneda		JOKA	http://www.tyri.ee/~jkarud/
17.-18.	Tulejõon 2002; 2 päeva laskeorienteerumine		Jägala		PV SK	http://www.pvsport.ee
20.-24.	WUOC (World University Orienteering Championships 2002)		Varna	BUL	FISU	http://www.ocacademic.org/WUOC2002/
20.	MTBO Eesti lahtised KV	SI	?		M.A.R.U.	
21.-25.	European Masters O-Festival		Kiiev	UKR	UOF	http://www.kievorient.epsilon.kiev.ua/
24.	Noorte Jukola; noorte teatejooks		Ähtari	FIN	Ähtarin Urheliat	http://www.ahtarinurheilijat.fi/
SEPTEMBER						
31.8 - 1.9	Eesti MV; tavarada, noorte ja veteranide teade	SI	Sudiste		LEHOLA	
7.	Lääne-Virumaa MV; lühend. Tavarada		Köverjärve		RAKVERE	http://www.raok.ee/index.php
8.	Männikumäe MTBO; jalgratta-o		Viitna		RAKVERE	http://www.raok.ee/index.php
8.	Järvamaa MV		Jäneda		JOKA	http://www.tyri.ee/~jkarud/
14.	Eesti MV; pikk rada	SI	Hargla		ILVES	http://welcome.to/ok_ilves
21.-22.	EST-LAT-LIT noortematš (HD 14-20) ja Põlva MV	SI	Põlvamaa	EST	PEKO	http://my.tele2.ee/peko/
25.-30.	4. Euroopa MV - HD21 (lühirada, teade, sprint, tavarada)	SI	Sümeg	HUN	IOF/HunOF	http://www.eoc2002.hu/eng/index.php
28.-29.	XIII SUUNTO GAMES; tavarada (WRE) ja lüh. tavarada	SI	Akste		KOBRAS	http://www.polvamaa.ee/kobras
OKTOOBER						
2.-5.	MK etapid (finaalid) (11 - sprint, 12 - pikk rada, 13 - teade)	SI	Brno	CZE	IOF /CZ OF	http://www-ob.fsv.cvut.cz/
6.-11.	World Masters Games O-jooks		Bendigo	AUS	IOF	http://www.2002worldmasters.org/

- 20 sihirist
- 21 lagendik künkal
- 22 lageda edelanurk
- 23 kungas
- 24 teekaanak
- 25 kungas
- 26 soo põhjanurk
- 27 orvand
- 28 kungas oosil
- 29 tee lõpp
- 30 kraavi hargnemine
- 31 lageda nurk
- 32 sihirist
- 33 lohik
- 34 orvand künkal
- 35 sihi ja kraavi rist
- 36 elektrilini mast
- 37 lohik
- 38 orvand
- 39 sihil nõva all
- 40 lagendiku põhjaserv
- 41 nina
- 42 kungas
- 43 lohik
- 44 kraavikaanak
- 45 kunka lõunaots
- 46 teekaanak künkal
- 47 kunka edelaots
- 48 soo lääneots
- 49 orvand
- 50 nina
- 51 lagendiku idaots
- 52 orvand
- 53 sihirist
- 54 kraavi ots
- 55 soosaare loodeots
- 56 sookese lõunaserv
- 57 kungas
- 58 kungas
- 59 kraavikaanak

VOOSE

ROGAINI KAART ANDRES KÄÄR 2001

1000m Abram-Hie 61,4km
1:30000 H=5m

• + " asustus, üksik ehitus, torn, vare luge, poolluge või madal mets ligniske maa (lage, metsane) raba (lage, metsane) madal ja siirdesoo (lage, metsane) horisontaalid (vahe 5m), langupõõs kungas, lohik, pinnasevall	maantee silutatud tee pinnaste rada, kaduv rada metsasilt, lat metsasilt elektriin mastidel, postidel sügav vooluvee oja, kraav, kaduv kraav malestusmärk, kivihunnik, üksik puu Kaarta
memori |
|--|---|

Kaart ei ole originaalmõõtkavas!!- toimetus

